

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Poučevanje na razredni stopnji

Vanja Tomšič

MNENJE STARŠEV PRIMORSKO-
NOTRANJSKE REGIJE O PREDMETU ŠPORT

Magistrsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Poučevanje na razredni stopnji

Vanja Tomšič

MNENJE STARŠEV PRIMORSKO-
NOTRANJSKE REGIJE O PREDMETU ŠPORT

Magistrsko delo

Mentorica: doc. dr. Vesna Štemberger

Ljubljana, 2015

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Vesni Štemberger za pomoč in usmerjanje pri pisanju magistrskega dela.

Zahvala gre tudi ravnateljicam in učiteljem/-icam, ki so mi omogočili izvedbo raziskave, in vsem staršem, ki so sodelovali v raziskavi.

Predvsem pa hvala družini, ki mi je omogočila študij in me podpirala, ter partnerju za potrpežljivost in vse spodbudne besede na poti do cilja.

IZVLEČEK

Temeljni namen magistrskega dela je ugotoviti, kakšno je mnenje staršev primorsko-notranjske regije o šolskem predmetu šport. V teoretičnem delu smo opredelili pomen gibalne in športne dejavnosti za celostni razvoj otroka, pomen družine za otrokov razvoj in njen vpliv na otrokov odnos do gibalne/športne dejavnosti ter pomen šolskega predmeta šport in sodelovanja med šolo in starši.

V empirični raziskavi je sodelovalo 409 staršev iz primorsko-notranjske regije, katerih otroci obiskujejo prvih pet razredov osnovne šole. Skušali smo ugotoviti, ali starši dobijo dovolj informacij o uspešnosti, napredku, dosežkih in morebitnih težavah svojega otroka pri učnem predmetu šport ter kakšno je njihovo mnenje o izvajanju tega učnega predmeta (število ur izvajanja, ocenjevanje, sodelovanje pedagogov, opravičevanje učencev od udeležbe, ponudba dodatnih športnih dejavnosti).

Z raziskavo smo ugotovili, da učitelji in starši nikoli ali le redko govorijo o sodelovanju, napredku in morebitnih težavah učencev pri učnem predmetu šport, prav tako večina staršev ne dobi informacij o tem, kakšne rezultate je njihov otrok dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton. Ugotovili smo tudi, da si velik delež staršev želi dobiti več informacij o sodelovanju svojega otroka pri predmetu šport. Večina staršev meni, da je število ur, namenjenih pouku predmeta šport, primerno ter da šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti, v katere se lahko učenci vključijo prostovoljno. Več kot polovici staršev se zdi opisno ocenjevanje najprimernejši način ocenjevanja pri predmetu šport, skoraj polovica staršev pa meni, da bi šport morala poučevati razredni učitelj in športni pedagog skupaj. Večina staršev otroku nikoli ali redko napiše opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport ali na športnem dnevu. Najpogostejši razlog, da starši otroku napišejo opravičilo, pa je poškodba. Skoraj vsem staršem se zdi šport kot predmet v šoli pomemben, ne uvrščajo pa ga med tri najpomembnejše šolske predmete za življenje otroka in kasneje odraslega človeka.

KLJUČNE BESEDE:

šolski predmet šport, gibalna/športna dejavnost, družina, mnenje, starši.

PARENTS' ATTITUDES TOWARDS PHYSICAL EDUCATION IN THE PRIMORSKO-NOTRANJSKA REGION

ABSTRACT

The basic purpose of the master's thesis is to determine the opinion of parents in Primorsko-Notranjska Region about school subject Sports. In the theoretical part, we identified the importance of physical and sports activities for the holistic development of a child, the importance of the family for the child's development and its impact on the child's attitude towards physical/sports activity, and the importance of school subject Sports as well as cooperation between school and parents.

The empirical survey included 409 parents from the Primorsko-Notranjska Region, whose children attended the first five grades of primary school. We tried to find out whether parents are given sufficient information on the performance, progress, achievements and possible difficulties of their child in the school subject Sports and what is their opinion on the implementation of this school subject (the number of lessons, assessment, cooperation of teachers, excusing pupils from the participation, offering additional sports activities).

Our research showed that teachers and parents never or rarely talk about cooperation, progress and possible problems of pupils in the subject Sports. Parents do not get information about what are the results of their child reached in the testing for Sports-Educational Card. We also ascertained that a large proportion of parents would like to receive more information about their child's participation in the school subject Sports.

Most parents believe that the number of lessons intended for the subject Sports is suitable and that the school offers enough additional sports activities in which pupils can engage voluntarily. More than half of the parents think that descriptive assessment is the most appropriate means of grading in the subject Sports, and almost half of the parents believe that Sports should be taught by a class teacher and sports teacher together.

Most parents never or rarely write an excuse for inaction in the subject Sports or at a school sports day. The most common reason for parents to write an excuse for their child from the participation is an injury. Almost all parents think that Sports is an important school subject, but they do not rank it among the three most important school subjects for the life of a child and later for an adult person.

KEYWORDS:

School subject Sports, physical/sports activity, family, opinion, parents.

KAZALO VSEBINE

1.0 UVOD	1
2.0 PREDMET IN PROBLEM	2
2.1 Opredelitev gibalne in športne dejavnosti	2
2.2 Pomen gibalne/športne dejavnosti za otrokovo zdravje in celostni razvoj.....	3
2.2.1 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na telesni in gibalni razvoj	4
2.2.2 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na razvoj kognitivnih sposobnosti.....	4
2.2.3 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na čustveni razvoj.....	5
2.2.4 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na socialni razvoj.....	5
2.3 Pomen družine za otrokov razvoj	6
2.3.1 Funkcije družine	6
2.3.2 Funkcionalnost in disfunkcionalnost družine	7
2.3.3 Zadovoljevanje otrokovih potreb znotraj družine	8
2.3.4 Starševstvo v 21. stoletju	9
2.4 Gibalna/športna dejavnost v družini	10
2.4.1 Gibalna/športna dejavnost v družini kot dejavnik kakovosti življenja.....	11
2.4.2 Vpliv dejavnikov družinskega okolja na otrokovo gibalno/športno dejavnost in odnos do gibalne/športne dejavnosti	13
2.4.2.1 Vpliv bivalnega okolja ter ekonomskega in izobrazbenega statusa staršev na otrokovo gibalno/športno dejavnost	14
2.5 Šport v šoli.....	15
2.5.1 Dejavnosti v okviru predmeta šport, ki so obvezne za vse učence.....	16
2.5.2 Dejavnosti dodatnega in razširjenega programa predmeta šport.....	20
2.5.2.1 Dejavnosti, ki jih šola mora ponuditi	21
2.5.2.2 Dodatne dejavnosti, ki jih šola lahko ponudi	21
2.5.3 Sodelovanje staršev in šole.....	23
2.5 Odnos učencev in učiteljev do predmeta šport.....	24
2.6.1 Odnos učencev do predmeta šport.....	24
2.6.2 Odnos učiteljev do predmeta šport	25
3.0 CILJI	27
4.0 HIPOTEZE	27
5.0 METODE DE LA	28
5.1 Vzorec merjencev	28

5.2 Vzorec spremenljivk.....	28
5.3 Organizacija meritev.....	28
5.4 Metode obdelave podatkov.....	28
6.0 REZULTATI IN RAZPRAVA.....	29
7.0 SKLEP.....	43
8.0 LITERATURA IN VIRI.....	46
9.0 PRILOGA.....	55

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Kako pogosto starši od učitelja/-ice dobijo informacije o sodelovanju in napredku otroka pri predmetu šport.....</i>	29
<i>Tabela 2: Kako pogosto starši vprašajo učitelja/-ico, kako njihov otrok sodeluje pri predmetu šport.....</i>	30
<i>Tabela 3: Ali starši dobijo informacije o dosežkih otroka pri testiranju za športnovzgojni karton.....</i>	31
<i>Tabela 4: Ali starši želijo dobiti več informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah otroka pri predmetu šport.....</i>	32
<i>Tabela 5: Mnenje staršev o tem, na kakšen način bi morali ocenjevati predmet šport.....</i>	32
<i>Tabela 6: Mnenje staršev o primernosti števila ur, namenjenih predmetu šport.....</i>	33
<i>Tabela 7: Mnenje staršev o tem, ali šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti.....</i>	34
<i>Tabela 8: Mnenje staršev o tem, kdo bi moral poučevati predmet šport na razredni stopnji..</i>	35
<i>Tabela 9: Kako pogosto starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport.....</i>	36
<i>Tabela 10: Kako pogosto starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost na športnem dnevu.....</i>	37
<i>Tabela 11: Razlogi za opravičevanje otrokove neaktivnosti pri predmetu šport in športnem dnevu.....</i>	37
<i>Tabela 12: Ali starši pišejo otrokom opravičila za neaktivnost pri predmetu šport iz neopravičljivih razlogov.....</i>	38
<i>Tabela 13: Razvrstitev šolskih predmetov po pomembnosti za življenje otroka in kasneje odraslega.....</i>	39
<i>Tabela 14: Utemeljitev staršev zakaj je šport kot predmet v osnovni šoli pomemben.....</i>	40
<i>Tabela 15: Utemeljitev staršev, zakaj je šport kot predmet v osnovni šoli nepomemben.....</i>	41

1.0 UVOD

Gibanje je ena izmed otrokovih osnovnih potreb in pomembno vpliva na vsa področja njegovega razvoja. V procesu odraščanja gibanje vpliva na otrokov zdrav telesni kot tudi intelektualni razvoj, hkrati pa otroku omogoča, da že od rojstva spoznava svet okoli sebe, ustvarja odnose z drugimi ljudmi ter oblikuje odnos do samega sebe. Z gibanjem se otrok torej razvija celostno na telesnem, intelektualnem, socialnem in čustvenem področju, kar pomembno vpliva na kakovost njegovega življenja v otroštvu in ko odraste.

Prve gibalne izkušnje in gibalna znanja otrok pridobi v družini. Otroci se radi gibajo, saj je to za njih nekaj naravnega in jim predstavlja zadovoljstvo. Starši pa so tisti, ki otroke pri gibanju spodbujajo, pogosto pa tudi omejujejo in s tem vplivajo na njihovo željo in odnos do gibanja. Življenjski slog otrok se torej začne oblikovati že zelo zgodaj. Otroci neustrezen življenjski slog, ki so ga deležni v družini, hitro ponotranjijo, prav tako pa so v tem obdobju tudi najbolj dojemljivi za ustrezne spodbude okolja, ki jih prevzemajo in se jim prilagajajo (Šimunič, Pišot in Planinšec, 2010). Otroštvo je tudi obdobje, ko človek začne graditi svoj sistem vrednot, ali bo vanj vključil gibanje, pa je odvisno tudi od tega, kakšno vrednost gibalni/športni dejavnosti pripisujejo njegovi straši.

Ko otrok vstopi v šolo, na njegov odnos do gibalnih/športnih dejavnosti vpliva tudi vzgojno-izobraževalni proces. Šola otroke izobražuje in vzgaja za ukvarjanje z gibalnimi/športnimi dejavnostmi predvsem prek pouka športa, namen katerega je, da z redno in kakovostno športno vadbo prispevamo k zdravemu razvoju otrok in mladostnikov, razvijamo njihove raznovrstne gibalne spretnosti in jih naučimo osnov različnih športov, s katerimi se bodo lahko ukvarjali tudi po šolanju. Hkrati je pouk športa proces, ki spodbuja k zdravemu življenjskemu slogu, pozitivnemu doživljanju športa in tudi k socializaciji, saj se prek gibalnih/športnih aktivnosti otroci in mladostniki učijo tudi sodelovanja, strpnosti in spoštovanja, razvijajo zdravo tekmovalnost ter si krepijo samozavest in zaupanje vase.

Pozitivno oblikovano mnenje o gibanju in športu omogoči otroku in mladostniku, da pri urah športa uživa in se jih tudi rad udeležuje (Masten, 2003). Na oblikovanje učenčevega mnenja pogosto vplivata mnenje in odnos, ki ga imajo do gibanja, športa in šolskega predmeta šport njihovi starši in učitelji, ter spodbude in zgled, ki jim ga ti dajejo. Pomembno je, da se tako straši kot učitelji svojega vpliva zavedajo in s svojim mnenjem in zgledom pripomorejo, da bodo otroci doživljali zadovoljstvo ob gibanju in bodo gibalne/športne dejavnosti ostale del njihovega življenjskega sloga tudi, ko odrastejo.

2.0 PREDMET IN PROBLEM

Pogosto se poudarja pomen zgodnjega otroštva za kasnejše življenje posameznika in s tem tudi pomen oseb, ki so vključene v njegovo vzgojo in izobraževanje. Celostni pristop k otroku, povezanost vseh nivojev izobraževanja ter sodelovanje družine in šole dodatno potrjujejo potrebo po raziskovanju ne le mnenja učiteljev in učencev, pač pa tudi mnenja staršev o predmetu šport. Prav starši so poleg učiteljev tisti, ki imajo predvsem v obdobju zgodnjega otroštva velik vpliv na otrokovo ukvarjanje z različnimi gibalnimi/športnimi dejavnostmi in oblikovanje otrokovega mnenja o pomenu teh dejavnosti.

Iz pregleda in analize znanstvenih del s področja športne vzgoje oziroma predmeta šport je razvidno, da je področje mnenja staršev o predmetu šport malo raziskano, saj se avtorji v večji meri osredotočajo na mnenje učencev in učiteljev, ki so neposredno udeleženi v športnovzgojnem procesu.

Raziskovalni problem tega magistrskega dela je ugotoviti mnenje staršev primorsko-notranjske regije o šolskem predmetu šport. Raziskovanje mnenja staršev o predmetu šport je pomembno, saj lahko rezultati takšne raziskave učiteljem nudijo koristne povratne informacije. Na njihovi osnovi lahko učitelji načrtujejo dejavnosti za večje vključevanje staršev v vzgojno-izobraževalni proces, obveščanje staršev o dosežkih otrok pri šolskem predmetu šport in osveščanje staršev o pomenu tega učnega predmeta za življenje otroka, mladostnika in odraslega človeka.

2.1 Opredelitev gibalne in športne dejavnosti

»Telesna aktivnost ima v vseh življenjskih obdobjih nenadomestljivo vlogo. Nujno je potrebna za normalen biološki, socialni in mentalni razvoj ter za zdravje mladih, v zrelih letih in starosti pa redna in primerno izbrana športna in telesna aktivnost ohranja vitalnost, človeka varuje pred boleznimi in mu omogoča višjo kakovost življenja« (Škof, Zabukovec, Cencić Erpič in Boben, 2005, str. 19).

Za gibalno dejavnost velja, da je to splošen termin, ki se nanaša na načrtovano in tudi na nenačrtovano in spontano mišično gibanje, ki porablja energijo. Športna dejavnost pa je podkategorija gibalne dejavnosti in je načrtovana, strukturirana in namenjena izboljšanju enega ali več delov telesne kondicije (Starc in Sila, 2006).

Gibalno/športno dejavnost mladih »lahko razdelimo na tisto, ki se dogaja v okviru redne šolske športne vzgoje, in na organizirano ter neorganizirano športno dejavnost otrok in mladine v njihovem prostem času« (Škof in Bačanac, 2007, str. 39). V zahodnem svetu sta se uveljavila dva koncepta športa mladih. Prvi predstavlja športno dejavnost kot vzgojno-rekreativno dejavnost mladih, ki je namenjena vsem in vsakomur, njen poudarek pa je na učenju in utrjevanju športnih znanj in veščin in manj na tekmovalnosti. Ta koncept športa mladih poudarja športno dejavnost kot vzgojno-izobraževalno sredstvo in priložnost za osebni in socialni razvoj vsakega otroka (Škof in Bačanac, 2007). Drugo obliko športa mladih »poznamo kot selekcijski šport mladih, ki se izvaja v športnih šolah, klubih, športnih zvezah, zasebnih organizacijah itd. [...] Osnovni cilj je priprava mladih talentov na vrhunski šport« (Škof in Bačanac, 2007, str. 40).

Gibalne dejavnosti so pomembne za razvoj gibalnih sposobnosti posameznika. Gibalne sposobnosti sta Bouchard in Shepard (1994, v Matejek in Planinšec, 2010a) opredelila kot sklop sposobnost, ki jih ljudje imamo in razvijamo, te pa so povezane s sposobnostjo

izvajanja gibalnih aktivnosti. Pri tem ločita sposobnosti, ki so vezane na zdravje in vključujejo morfološke, mišične, gibalne, srčno-dihalne in metabolične komponente.

2.2 Pomen gibalne/športne dejavnosti za otrokovo zdravje in celostni razvoj

Kljub temu da se ozaveščenost o pomenu in pozitivnih učinkih fizične aktivnosti povečuje, je vse več otrok in odraslih, še posebej v razvitih državah, neaktivnih, kar danes predstavlja enega temeljnih razlogov kroničnega ogrožanja zdravja (Šimunič idr., 2010). Glavni dejavnik za neaktivnost je naraščanje uporabe moderne tehnologije, ki usmerja naše življenje, delo in celo igro v smeri vse manjšega fizičnega napora ali gibanja (prav tam), pri otrocih pa tudi skrb staršev za varnost, ki otroke pogosto omejuje pri njihovi igri na prostem in samostojnem gibanju, kot je na primer pot v šolo in iz nje (Byrne in Hills, 2007).

Negativne posledice za zdravje zaradi pomanjkanja gibanja se lahko pojavijo že v otroštvu in se nadaljujejo v poznejših življenjskih obdobjih. Gibalna neaktivnost se lahko odraža v zmanjšanju kostne trdnosti in mišične moči ter posledično poškodbah lokomotornega sistema, povečanem tveganju za debelost, povečanju krvnega tlaka, kar lahko vodi v bolezn srčno-žilnega sistema, slabšanju srčno-dihalne pripravljenosti ter povečanem tveganju za pojav diabetesa in slabenja imunskega sistema. Poleg negativnega vpliva na fizično zdravje ima gibalna neaktivnost negativne posledice tudi za psihično zdravje posameznika (Piotrowski, 2000; Šimunič idr., 2010). Prav v otroštvu gibanje pomeni pomembno spodbudo, ki je koristna za krepitev in varovanje zdravja, ohranjanje potrebne ravni gibalnih sposobnosti in oblikovanje navad in vzorcev, ki zagotavljajo zdrav življenjski slog v vseh starostnih obdobjih (Šimunič idr., 2010).

Gibanje ne vpliva le na otrokovo zdravje, pač pa je pomembno za njegov celoten razvoj. Posameznik je več kot skupek delov, je celota, zato njegov razvoj poteka celostno, na vseh razvojnih področjih hkrati (Zurc, 2008). Vsa področja razvoja (kognitivno, telesno, gibalno, socialno in čustveno) so med seboj tesno povezana in se med seboj prepletajo, razvoj enega sistema ter s tem povezanih sprememb vpliva na formiranje in preobrazbo drugih (Pišot, 2000). Obseg in stopnja gibalnega razvoja sta tako odvisna tudi od otrokovega razvoja na socialnem, čustvenem in kognitivnem področju ter obratno (Tancig, 1987).

Za otrokov razvoj so zelo pomembne njegove zgodnje izkušnje, vendar je to tudi čas, ko je otrok izpostavljen največjim tveganjem za razvoj telesnih, gibalnih, kognitivnih, čustvenih in socialnih primanjkljajev ali motenj (Zurc, 2008). Humphrey (1991, v Pišot in Zurc, 2005) pravi, da obstaja del podobe zrele osebnosti, ki ga je mogoče oblikovati samo s specifičnimi gibalnimi aktivnostmi. »Dosedanja spoznanja kažejo, da premajhne prisotnosti ali popolne odsotnosti gibalne aktivnosti v otrokovem razvoju v kasnejšem obdobju ni mogoče v celoti nadomestiti, saj je vpliv gibalnih stimulusov na psihosomatski status z napredovanjem otrokove rasti in zrelosti vse manjši« (Humphrey, 1991, v Zurc, 2006 str. 104). V procesu zorenja se vpliv gibalnih dražljajev zmanjšuje; največji je do šestega leta, nato postopoma upada. Poleg pomanjkanja prisotnosti gibanja imajo lahko negativne posledice tudi agresivni pristopi in načini dela, ki niso skladni s principi motoričnega razvoja in psihomotoričnega učenja in želijo pospešiti ali prehiteti naravne stopnje razvoja otroka. Ti pristopi se pogosto pojavljajo zaradi izključno storilnostnih ciljev učiteljev, staršev ali trenerjev (Petrović, 1995). Nasprotno pa zadostna mera raznolikih gibalnih izkušenj vodi v povečanje gibalne kapacitete in s tem v otrokovo napredovanje na kognitivnem, socialnem in čustvenem področju osebnosti (Pišot in Zurc, 2005).

2.2.1 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na telesni in gibalni razvoj

Telesni in gibalni razvoj sta dve ločeni področji razvoja, ki sodita na psihomotorično področje človekovega vedenja in sta v medsebojni povezavi. Razvoj na psihomotoričnem področju poteka od grobih gibov k natančnejšim gibom ter od nebesednih oblik sporočanja (npr. kretnje) do besednih. Tako telesni kot gibalni razvoj sta odvisna od količine in kakovosti gibalnih izkušenj oziroma od otrokove gibalne aktivnosti (Zurc, 2008). Da bi gibalna aktivnost imela vpliv na razvoj, je za otroke in mladostnike priporočenih vsaj 60 minut zmerne do intenzivnega gibanja dnevno, kar pomeni, da se otroci zadihajo, da se pospeši srčni utrip in da po telesu občutijo toploto oziroma da se oznojijo. Raznovrstne aktivnosti naj bi vsaj trikrat tedensko vsebovale tudi vaje za razvoj gibljivosti, mišične mase in zdravja kosti. Gibalna dejavnost naj bi bila primerno razdeljena čez ves teden in čez vse leto (WHO, 2010). Fizična aktivnost otrok je lahko del igre, šolske športne vzgoje, športa, občolskih dejavnosti ali aktivnega transporta, kot je kolesarjenje in hoja v šolo (Byrne in Hills, 2007). Podatki Svetovne zdravstvene organizacije kažejo, da več kot polovica slovenskih fantov in deklet, starih 11 do 15 let, ne dosega priporočenega obsega telesne dejavnosti. V srednji šoli pa ostane ustrezno telesno aktivnih le 15 % deklet. Od devetega do petnajstega leta se telesna aktivnost otrok zmanjša kar za približno 50 % (Škof, 2007). Matejek in Planinšec (2010b, str. 70) pa navajata, da je »v Sloveniji le 21 % deklic in 25 % dečkov, starih 11 let, dovolj gibalno/športno aktivnih«.

Telesna rast in razvoj sta tista, od katerih je odvisen razvoj posameznih gibalnih spretnosti in sposobnosti (Marjanovič Umek in Zupančič, 2004, v Zurc, 2008). »Za razvoj novih gibalnih sposobnosti je namreč potrebna določena raven razvitosti otrokovega mišičevja, živčnega in zaznavnega sistema« (prav tam, str. 42). Pomemben pa je tudi čas učenja, v katerem otrok usvaja nove gibalne spretnosti in sposobnosti. Obstajajo obdobja maksimalne dojemljivosti za razvoj določenih vedenj, sposobnosti in spretnosti ter obdobja, v katerih je verjetnost za razvoj posameznih vedenj zmanjšana (prav tam). Izredno pomembna za pridobivanje gibalnih navad je gotovo mlajša šolska doba. Prav izkušnje v tem obdobju vplivajo na nadaljnjo psihosomatsko vzgojo in vodijo v zdravje ali bolezen, odpornost ali mehkužnost, čvrstost ali šibkost osebe (Sluga, 1981).

2.2.2 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na razvoj kognitivnih sposobnosti

Marentič Požarnik (1988) trdi, da je telesno in gibalno področje otrokovega razvoja tesneje kot katerokoli drugo področje povezano z vsemi ostalimi razvojnimi področji. Da bi se otrok naučil vsakdanjih gibalnih spretnosti, mora doseči določen nivo telesne razvitosti in hkrati bolj ali manj močne intelektualne razvitosti ter zrelosti na čustvenem in socialnem področju (Gardner, 2010). Velika povezanost med kognitivnimi in gibalnimi sposobnostmi obstaja predvsem, ko je struktura gibanja nenavadna, zahtevna in ko je potrebno hitro razumevanje ter reševanje gibalnih problemov. Tako pri kognitivnih kot pri motoričnih aktivnostih je potrebna hitrost pretoka informacij po živčnih poteh, zato lahko ustrezna gibalna aktivnost spodbudno vpliva na razvoj tistih struktur centralnega živčevja, ki so odgovorne za kognitivno delovanje (Planinšec, 1995) in posledično na razvoj inteligentnosti ter predvsem osnovnih miselnih sposobnosti (Zurc, 2008).

Glede na to, da gibanje oziroma ukvarjanje s športom vpliva na otrokov celostni razvoj, je gibanje posledično eden izmed dejavnikov šolske uspešnosti. Spoznanja raziskav na področju povezav med kognitivnim razvojem in gibalno aktivnostjo kažejo, da obstajajo pomembne povezave med gibalno aktivnostjo in usvajanjem novega znanja oziroma pojmov. Otroku, ki se

v prostem času dodatno ukvarja s športom, razvija določene značilnosti, kot so: raven telesne energije in kondicije, ki vpliva na vzdržljivost pri umskem delu, kognitivne sposobnosti, ustvarjalnost, samoizražanje, pozitivno samovrednotenje, skrbnost, obvladovanje čustev, sodelovanje z drugimi in delovne navade. Te značilnosti so bistvenega pomena za šolske dosežke, zato lahko pričakujemo, da bodo otroci, ki so gibalno aktivnejši in se več športno udeležujejo, v šoli uspešnejši (Zurc, 2008).

2.2.3 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na čustveni razvoj

Na področju čustvenega razvoja so znanstveniki odkrili povezave med gibanjem in razvojem otrokove samopodobe, manjšo prisotnostjo stresa, boljšim psihičnim počutjem in preprečevanjem pojava depresije. Skozi gibalno aktivnost otrok izraža svoja čustva in se uči, kako čustvujejo drugi (Zurc, 2008). Ob igranju v skupini otrok ugotavlja, spoznava in tudi odloča, kaj je prav in kaj ne. Tako skozi gibalne aktivnosti poteka pri otroku tudi proces moralnega razvoja (Zaichkowsky, Zaichkowsky in Martinek, 1980).

Gibalna aktivnost ima v otroštvu zlasti pomemben vpliv na razvoj samopodobe oziroma pojmovanja samega sebe (Zurc, 2008). Planinšec s sodelavci (2004) je ugotovil, da otroci, ki so pogosto aktivni, ne glede na spol dosegajo na lestvici telesne samopodobe boljše rezultate kot otroci, ki so redko gibalno aktivni. Če otrok dobro obvladuje svoje telo in gibanje, bo to okrepilo njegovo pozitivno pojmovanje samega sebe, gibalno neuspešen otrok pa bo izoblikoval negativno samopodobo, kar lahko privede do izogibanja vsakršnim gibalnim dejavnostim, posledično pa tudi do povišane anksioznosti. Izogibanje telesnim dejavnostim v otroštvu lahko vodi v še večje posledice za odrasle, ki jih zaradi pomanjkanja spodbud in prijetnih izkušenj v otroštvu gibanje in šport ne privlačita (Zurc, 2008). Športno udeleževanje zagotovo ni edini način, s katerim lahko oblikujemo pozitivno pojmovanje samega sebe, je pa pri otrocih eden najpomembnejših. Prav zato je treba otroke vključevati v športne dejavnosti, ki ustrezajo njihovem razvoju, in jim tako omogočiti doseganje največjega možnega uspeha (Tancig, 1987).

2.2.4 Vpliv gibalne/športne dejavnosti na socialni razvoj

»Socialni razvoj je eno izmed osrednjih področij človekovega razvoja. Nanaša se na razvoj komunikacije, medosebnih odnosov, socialnih spretnosti in socialnega razumevanja« (Zupančič, 2004, v Zurc, 2008, str. 57). Bandura (1986, 1989, v Zurc, 2008) je v svojem modelu učenja socialnega vedenja gibalno aktivnost, gibalne sposobnosti in spretnosti uvrstil med tri poglobitve dejavnike učenja socialnega vedenja. Zurc (2012) je v svoji raziskavi o povezavi med gibalno dejavnostjo in razvitostjo socialnih spretnosti pri otrocih ugotovila pomembno povezavo med področjema. Raziskava je pokazala, da gibalne dejavnosti vplivajo na razvoj otrokovih socialnih spretnosti, kot so sodelovanje, izražanje, empatija in samokontrola.

Gibalna aktivnost je pomemben dejavnik okolja v socialnem razvoju v obdobju otroštva, saj je v tem obdobju to ena od poglobitvenih otrokovih dejavnosti (Zurc, 2008). »Pomen gibalne dejavnosti pri uveljavljanju v družbi sovrstnikov narašča od vstopa v osnovno šolo in postane zlasti pomemben v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole, še posebej pri deklicah« (Ommundsen, Gundersen in Mjaavant, 2010, v Zurc, 2012, str. 849). Telesni in gibalni razvoj omogočata gibalno aktivnost, ki otroku pomeni vključevanje v socialne skupine in posledično prispevek k razvoju ustreznih sposobnosti za ukvarjanje s skupinskimi

aktivnostmi in izoblikovanju otrokove identitete (Zurc, 2006). Otroci, ki v športnih in gibalnih spretnostih zaostajajo za vrstniki, se gibalnim dejavnostim običajno izogibajo in se raje odločajo za prostočasne dejavnosti, ki ne vključujejo gibanja (gledanje televizije, branje, uporaba računalnika), kar jih odtuja od družbe drugih otrok. Ti otroci se običajno med igro z drugimi otroki hitreje razjezijo in uporabljajo manj učinkovite strategije reševanja sporov, so pogosteje žalostni in negativno naravnani ter označeni za sramežljive, samotarske in introvertirane (Zurc, 2012). Sodelovanje pri različnih skupinskih igrah, gibalnih aktivnostih v okviru pouka športne vzgoje in organiziranih prostočasnih gibalnih aktivnostih je v otrokovem socialnem razvoju tako pomemben dejavnik, saj vpliva na oblikovanje otrokove spolne vloge, telesne in splošne samopodobe, samokontrole, odgovornosti, na osamosvojitve od staršev in otrokov položaj v vrstniških skupinah (Zurc, 2006). Gre za proces socializacije prek gibalnih aktivnosti, ki otroka postopoma navaja in pripravlja na življenje v skupnosti (Zurc, 2008).

2.3 Pomen družine za otrokov razvoj

Univerzalen pogled na družino bi lahko bil, da je ta živa, spreminjajoča se družbena skupina, na katero vplivajo številni družbeni dejavniki, kot so socialni, kulturni, politični, geografski, demografski, ekonomski in gospodarski. Prav zaradi teh dejavnikov se družina spreminja, kar je pripeljalo do obstoja različnih tipov družin. Ker ima vsak izmed teh tipov popolnoma specifične značilnosti, je nemogoče oblikovati le eno kratko in pregledno definicijo družine. Organizacija združenih narodov je postavila široko definicijo družine, v katero je vključila vse tipe družinskega življenja. Po tej definiciji je družina skupina oseb, ki skrbi za otroke oziroma je skupina oseb, ki jo zakonodaja in/ali praksa posameznih držav prepozna kot družino (Tušak, Tušak in Tušak, 2003).

2.3.1 Funkcije družine

Prva in najstarejša funkcija družine je biološka funkcija. Družina zagotavlja biološko reprodukcijo ljudi in posledično omogoča in ohranja razvoj človeške vrste. Znotraj ekonomske funkcije družine se je v procesu urbanizacije in industrializacije ohranila predvsem potrošna funkcija, ki pa predvideva tudi udeležbo članov družine v proizvodnji zunaj družine. Družina naj bi vsem svojim članom zagotavljala pomoč, varnost in zaščito. V okviru zaščitniške funkcije družina opravlja naloge, kot so varstvo in nega otrok, pomoč v bolezni in nesreči, nudi moralno in čustveno oporo ter pravno in finančno pomoč (Tušak idr., 2003). Skozi kulturno funkcijo družina podaja otroku čim večji in čim jasnejši besedni in pojmovni zaklad, ki je zanj orodje za logično zaznavanje sveta, ustrezno odzivanje in orientacijo v socialnem okolju (Lidz, 1968).

Poleg ostalih naštetih funkcij ima družina nedvomno tudi vzgojno funkcijo, saj je kot primarna otrokova skupina prva, ki posredno in neposredno vzgaja otroka (Tušak idr., 2003). To funkcijo družina uresničuje s skrbjo za otroka skozi vsa leta zorenja od obdobja, ko je še dojenček, do mladostništva, ko išče svojo pot v samostojnost. Skrb in ravnanje družine morata biti prilagojena razvojni stopnji otroka. Od vzgoje je odvisen otrokov razvoj, njegovo zaupanje do drugih in sebe ter razvoj samostojnosti (Lidz, 1968).

Z vzgojno funkcijo se povezuje tudi socializacijska funkcija (Tušak idr., 2003). V družini se prenašajo napotki za življenje in seznanjanje z življenjskimi dejstvi. Starši z vzgojnimi sporočili otroku povedo, kaj je prav in kaj ne, za kaj si je vredno prizadevati, kaj je za njih

primerno (Perić, 2010). Vsa ta sporočila pa starši prilagodijo glede na to, kaj se zdi primerno in sprejemljivo njim samim. Socializacijsko nalogo družina izpolnjuje tudi, ko na otroka prenaša ustrezne socialne vloge, kot je vloga otroka, moškega, ženske, staršev. Tako posledično na otroka prenaša družbene norme, pravila in vrednote, kar otroku omogoča jasnost in uspešnost v socialnih vlogah (Lidz, 1968). Socializacija je tako proces prilagajanja kot tudi proces osamosvajanja, saj mora otrok v tem procesu osvojiti in izoblikovati svoje predstave o svetu, čustvovanju, komunikaciji, vrednotah, načinu mišljenja itd. (Tušak idr., 2003).

Če povzamemo vse funkcije, ki jih ima družina, lahko sklenemo, da je družina »prostor, kjer se človek mora naučiti preživeti« (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 19).

2.3.2 Funkcionalnost in disfunkcionalnost družine

Ker se družine med seboj močno razlikujejo v vseh svojih pomembnih razsežnostih, je težko določiti najpomembnejše elemente, zaradi katerih družina deluje tako, da je optimalna za vse svoje člane. Avtorji različnih modelov teorij o družini zato ne postavljajo v ospredje vprašanja, kaj je zdrava družina, temveč kdaj družina učinkovito opravlja svoje naloge in kdaj ne. V tem smislu se uporabljata izraza funkcionalna in disfunkcionalna družina, pri katerih moramo prav tako upoštevati, da se naloge vsake posamezne družine razlikujejo glede na osebne potrebe članov, širše socialno okolje, razvojno obdobje družine in druge dejavnike. Ne glede na te dejavnike pa mora družina zajemati vsa glavna področja, ki so pomembna za socializacijo in posledično razvoj osebnosti vsakega od njenih članov (Tušak idr., 2003).

Tomori (1994) je izpostavila naslednje naloge funkcionalne družine:

- članom družine daje možnost, da razvijejo zaupanje vase in v druge ljudi,
- nauči jih navezovanja pomembnih čustvenih odnosov z drugimi ljudmi,
- razvija sposobnosti za prilagajanje svojih potreb potrebam drugih ljudi,
- razvija sposobnosti za prevzemanje odgovornosti,
- pomaga oblikovati realno samopodobo,
- uči komunikacijskih spretnosti,
- uči izražati svoja čustva na način, ki je razumljiv in sprejemljiv za druge ter sprejemati in prisluhniti čustvom drugih,
- uči, kako ravnati v stiskah, kako jih obvladovati in reševati ter kako obvladovati stres,
- uči, kako se prilagajati zunanjim okoliščinam, ki se spreminjajo,
- uči spretnosti, ki so potrebne za različne praktične dejavnosti,
- uči samostojnega opredeljevanja in odločanja,
- uči aktivnega odzivanja na priložnosti, ki omogočajo osebni razvoj ter
- družinske člane nauči pripadnosti večji skupini.

Satir (1995) kot eno izmed značilnosti nefunkcionalne družine navaja nesposobnost samovrednotenja oziroma nizko samovrednotenje in samospoštovanje posameznika. Samospoštovanje opredeljuje kot sposobnost, da človek ravna s samim seboj s spoštovanjem, z ljubeznijo ter občutkom za resničnost ter je sposoben samovrednotenja, posledično pa je takšna oseba sposobna spoštovati tudi vrednost drugih. Pravi, da je za samospoštovanje najbolj uničujoče, kadar starši otroke ponižujejo, sramotijo, prikrajšajo in kaznujejo zaradi slabega vedenja. Človeka lahko nizko samovrednotenje privede do tega, da začne živeti kot žrtev, se izloči iz družbe, postane ravnodušen in brezvoljen, obstaja pa tudi tveganje, da bo razvil uničujoče vedenje do sebe in/ali drugih. Takšna vzgojna načela lahko naredijo otroka ranljivega in s tem dovzetnega za razvoj zasvojenosti, motnje hranjenja in agresivnosti

(Pandel Mikuš, 2003). Kot ostale tri značilnosti nefunkcionalne družine Satir (1995) navaja: povezanost z družbo, ki je polna strahu, obtožb in obsodb; posredno, nejasno in neiskreno komunikacijo ter pravila, ki so toga, nečloveška, trajno veljavna in o katerih se ne da pogovarjati. Takšna pravila družinskim članom ne dopuščajo svobode izražanja, pogovora o tem, kar se dogaja ali se je zgodilo, in jih omejujejo.

Družina ima najboljše možnosti, da postane uspešna družina, če v njej veljajo pravila, ki vsakomur dovolijo govoriti o čemerkoli, pa naj bo to boleče, smešno ali povzroča občutke krivde (Satir, 1995).

2.3.3 Zadovoljevanje otrokovih potreb znotraj družine

»Za človeka je družina prvi socialni sistem, v katerem začne poimenovati, prepoznavati svoje potrebe; to je prvi socialni sistem, v katerem se uči z njimi ravnati, jih izraziti, jih zadovoljiti« (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 134). V družini so pomembne tako potrebe vsakega posameznega člana kot potrebe celotne družine. Za usklajevanje potreb je pomembna komunikacija med družinskimi člani, ki omogoča vzdrževanje ravnovesja znotraj družine in razreševanje konfliktov (Tomori, 1994). Potrebe so hierarhično urejene, se med seboj prekrivajo in dopolnjujejo (Tušak idr., 2003).

Ena temeljnih otrokovih potreb in hkrati tudi pravic je potreba po ljubezni in varnosti. Tako ljubezen staršev do otroka kot tudi otroka do staršev sta pomembni v otrokovem razvoju, saj sta prvi pogoj za razvoj lastnosti, kot so prijaznost, sočustvovanje, empatija, razumevanje in upoštevanje drugih. Potreba po ljubezni je povezana s potrebo po varnosti (Tušak idr., 2003). Otrok se mora ob starših počutiti varno, hkrati pa mora imeti tudi dovolj svobode, da lahko vse tisto, kar zmore, opravi sam (Zloković in Dečman Dobrnjič, 2007). Občutek varnost v družini otroku pomeni, da je zanj varno tudi okolje izven družine. Tako otrok razvije lastnosti, kot so zaupanje do sveta, samostojnost in samozavest, ki so nujne za njegov nadaljnji razvoj (Tušak idr., 2003).

Osnova za zdrav psihični razvoj otroka je zdravo čustveno vzdušje in harmonični odnosi med družinskimi člani (Zloković in Dečman Dobrnjič, 2007). Ti so posledica varne navezanosti na bližnjo osebo in otrokove sprejetosti od staršev, kar ima osnovni pomen pri njegovem učenju spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja medosebnih odnosov. Z učenjem izražanja in uveljavljanja svojih interesov, želja in potreb se otrok hkrati uči upoštevati tudi interese, želje in potrebe ostalih družinskih članov. Tako se uči sodelovanja, prilagajanja in uveljavljanja (Tušak idr., 2003).

Otrok ima že od rojstva potrebo po spoznavanju sveta. Tudi v Konvenciji o otrokovih pravicah (Vojnovič, Otavnik in Pleško, 2009) je zapisano, da morajo odrasli otrokom omogočiti igro, razvedrilo in vključevanje v različne aktivnosti. Okolje in sebe mora otrok spoznavati, raziskovati in odkrivati sam in ne le posredno. Z neposrednim raziskovanjem ugotavlja, kakšno je okolje, kako se spreminja ali deluje ter pri tem pridobiva spoznanja o njem in sebi, kar je tudi osrednjega pomena za intelektualni razvoj (Batistič Zorec, 2000). Več kot ima otrok možnosti za komuniciranje in manipuliranje z okoljem, hitreje postane samostojen in neodvisen od pomoči in volje drugih (Tušak idr., 2003). Otrok spozna svet predvsem skozi gibanje, ki je ena njegova temeljnih potreb in je še posebej v predšolskem obdobju enakovredna ostalim potrebam, ki jih ima otrok. Če otrokova potreba po gibanju ni primerno zadovoljena, se posledice kažejo v nespečnosti, nemirnosti, neprimernem vedenju ali celo agresivnosti (Videmšek, Tomazini, Grojzdek, Štihec in Karpljuk, 2007), dolgoročno pa tudi kot zaostanek v gibalnem in intelektualnem razvoju.

2.3.4 Starševstvo v 21. stoletju

Na družinsko življenje so pomembno vplivale nekatere družbene spremembe, med katerimi so imeli največji vpliv množično zaposlovanje žensk po letu 1960, razvoj potrošništva, spremembe vrednot in spreminjanje ideologij (Pišot in Spinthourakis, 2010; Švab, 2001). Tako dojemanje družine kot dojemanje otroka oziroma otroštva se je skozi čas spreminjalo in se še danes v različnih kulturah razlikuje (Batistič Zorec, 2003, v Hodnik, 2014). Dve najvidnejši spremembi v družinskem življenju, do katerih je začelo prihajati v zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja, sta nove oblike družine in drugačni načini družinskega življenja (Perić, 2010).

Otroci imajo vse večji pomen in vrednost. Danes se poudarja, da je otroštvo sestavni del družbe in da so otroci aktivni člani lastne družbe in družbe odraslih (Švab, 2002). V 20. stoletju se je družba vedno bolj začela zavedati pomena vzgoje in otroštva, ki je začelo veljati za edinstveno in posebno obdobje (Batistič Zorec, 2003, v Hodnik, 2014). Otrok se ni več dojemalo kot »ekonomsko dobrino staršev«, pridobili pa so »psihološko funkcijo koristnosti« (Fend, 1998, v Pišot in Spinthourakis, 2010). Začela so se razvijati različna profesionalna znanja o otroku in otroštvu, ki so segala na področje pedagogike, prava in medicine. Ne omenja se več samo dolžnosti staršev do otrok, ampak tudi aktivno udeležbo otrok pri odločanju oziroma izražanju mnenja o zanje pomembnih zadevah (Batistič Zorec, 2003, v Hodnik, 2014).

21. stoletje je obdobje potrošništva. Otrok staršem ne prinaša več ekonomskih koristi, pač pa jim zaradi dolgoletnega preživljanja in vzdrževanja, zadovoljevanja njegovih potreb ter hkrati želje staršev, da bi otroku omogočili le najboljše, predstavlja finančno breme. Pričakovanja do staršev so danes zelo visoka in določena z mnenji različnih strokovnjakov, katerih napotki so pogosto tudi komercialno motivirani. Starši se znajdejo v poplavi navodil za pravilno prehrano, izobraževanje, oblačenje, higieno, vzgojo, preživljanje prostega časa in športne aktivnosti otrok, ki si med seboj neredko tudi nasprotujejo (Kanduč, 2003). Mediji in industrija vsiljujejo in prikazujejo model popolnega (in nerealnega) starševstva, ki spreminja kakovost odnosa med otrokom in starši ter uničuje samozavest staršev, saj le redki lahko dosega te ideale. Starši so posledično negotovi in iščejo nasvete pri številnih strokovnjakih (Batistič Zorec, 2003, v Hodnik, 2014).

»Starši so danes označeni kot generacija, ki je prezaposlena z delom in njimi samimi, istočasno pa se preveč osredotoča na svoje otroke« (Ehrensaft, 1997, v Pišot in Spinthourakis, 2010, str. 307). V strokovni javnosti podoba današnjih staršev prikazuje matere in očete kot popustljive, neodgovorne, odsotne, z lebdečo avtoriteto, prezaposlene, zelo izobražene in informirane ter pretirano zaščitniške (Ehrensaft, 1997, v Pišot in Spinthourakis, 2010). Danes veliko staršev razume starševstvo kot življenjsko obliko ali celo kot življenjski projekt. To se kaže v (pre)velikih pričakovanjih in željah staršev glede uspešnosti njihovih otrok. Uspeh je namreč pri vzgoji otroka danes ena izmed ključnih kategorij. Mnogi starši se z morebitno neuspešnostjo otroka sprijaznijo in ga kljub temu sprejmejo ter ga imajo radi, zgodi pa se, da se pričakovanja staršev, ki jih otroci ne izpolnjujejo, spremenijo v preobremenitev, kar lahko privede do agresije, razočaranja in jeze tako na strani staršev kot na strani otrok (Ule in Kuhar, 2003).

Visokim zahtevam se pogosto pridruži še pretirano zaščitništvo (Žolnir, 2013). Z večanjem in rastjo otroške avtonomije in vrednosti se ustvarjajo tudi novi načini in oblike nadzora (Švab, 2001). Za pretirano skrbne starše se je danes uveljavil izraz »starši helikopterji«, saj ves čas lebdiyo nad otrokom, da bi ga nadzorovali in zaščitili (Žolnir, 2013). Nadzor staršev se odraža

tudi v strukturiranju in nadzorovanju otrokovega časa, ki poleg šolskih dejavnosti zajema tudi vključevanje v prostočasne dejavnosti, obšolske dejavnosti in druge aktivnosti (Daly, 1996, v Pišot in Spinthourakis, 2010). Takšni starši so zelo skrbni, rešujejo težave namesto otroka in bi zanj naredili vse, pri čemer ne vzpostavijo naravnega hierarhičnega odnosa med seboj in otrokom. K temu pojavu je pripomoglo tudi dejstvo, da je v sodobnih družinah manj otrok, zato lahko starši enemu otroku posvetijo več časa in pozornosti (Žolnir, 2013).

Protektivno otroštvo, ki se kaže v pretirani skrbi staršev, da bi otrokom omogočili življenje brez konfliktov, bolečin in težav, ima za posledice egocentrične, socialno neprilagojene otroke, ki jim primanjkuje empatije in so posledično pogosto osamljeni (Blais, Gauchet in Ottavi, 2011). Starši želijo, da bi bili njihovi otroci srečni. V tej veri jim dajejo vse, kar je v njihovi moči, pogosto celo preveč. Tako otroci dobijo vse, kar si želijo, pogosto pa ne dobijo tistega, kar potrebujejo (Ehrensaft, 1997, v Pišot in Spinthourakis, 2010). Starši pogosto poskušajo otroku čim hitreje ugoditi, kar pa mu onemogoča lastno aktivnost in možnost, da bi v neko dejavnost vložil lasten trud in posledično razvijal nove želje in cilje (Zalokar Divjak, 2000). »Raziskave na področju patologije mladostnikov so pokazale, da so najbolj rizična populacija mladostniki, ki izhajajo iz zanemarjenega družinskega okolja, in tisti, ki imajo vsega preveč, torej razvajeni otroci« (Zalokar Divjak, 2000, str. 214).

2.4 Gibalna/športna dejavnost v družini

Življenjski slog vsakega posameznika se razvija skozi vse življenje, oblikovati pa se začne v ožjem družinskem krogu. Tako imajo najpomembnejšo vlogo pri oblikovanju življenjskega sloga otroka vsekakor starši (Šimunič idr., 2010). Družina kot prvi socialni sistem, v katerem otrok živi, vpliva na oblikovanje otrokove osebnosti skozi njegov celoten razvoj. Starši na otroka prenesejo svoje cilje, prepričanja, vrednote, moralna načela in pričakovanja, ta pa postanejo del otrokovih osebnih ciljev, prepričanj, vrednot in pričakovanj (White, 2007). Številni strokovnjaki opozarjajo na vpliv, ki ga ima družina na otroka in mladostnika, saj prav v družinskem okolju otroci in mladostniki dobijo prve, osnovne in tudi nadaljnje izkušnje o telesnem, čustvenem, duševnem in duhovnem razvoju (Berčič, 2010).

Starši v obdobju primarne socializacije otroku privzgojijo vzorce vedenja, ki so po njihovem mnenju pomembna popotnica za odraščajočega otroka. Torej življenjski slog staršev pomembno vpliva na prihodnost otrok in njihovo vključevanje v socialno okolje. Tako bodo starši, ki uvrščajo šport visoko na lestvici vrednot, pozitiven odnos do gibalne aktivnosti in športa kot sestavnega dela življenja poskušali privzgojiti tudi svojim otrokom (Kropej, 2007). Oče in mati kot nosilca vsega družinskega dogajanja prispevata svoj delež tudi h gibalnemu razvoju svojega otroka in kasneje mladostnika. Starši naj bi otrokom nudili čim več znanj in raznolikih izkušenj s področja gibanja in športa na otrokom primeren način, kar pa je odvisno od znanja in izkušenj, ki jih imajo z gibanjem sami (Berčič, Tušak in Karpljuk, 2003).

Prve gibalne izkušnje morajo poseči v najzgodnejše obdobje otrokovega razvoja (Kropej, 2007). Družina je tista, ki prva spodbuja otrokov razvoj in raznovrstno gibanje in v njej otrok dobi prve gibalne izkušnje in navade ter posledično oblikuje odnos do gibanja (Berčič, 2003; Pišot in Završnik, 2001). »Govorimo o socializaciji za šport, kar pomeni, da starši otroka navdušijo za šport oziroma ga uvedejo v neko športno aktivnost, medtem ko gre pri pojmu socializacija v športu za sprejemanje pravil, navad, načinov obnašanja, značilnih za določeno športno skupino, ki pa večinoma ni več v domeni družine« (Doupona Topič in Kajtna, 2011).

Glede na pomembno vlogo, ki jo ima družina, lahko sklepamo, da ima otrok veliko večje možnosti, da bo sprejel šport kot del svojega življenja in ga dvignil na raven vrednote, če mu

starši predstavljajo ustrezen model športnega delovanja. V takšnih družinah se pri otrocih bolj odražajo sposobnosti, kot so zaupanje samega vase, strpnost, discipliniranost, potrpežljivost, vztrajnost, natančnost, zdrava tekmovalnost ter zavedanje, da se je za doseganje cilja treba potruditi (Bergant, Jemec in Kermelj Dobnik, 1995; Berčič, 2003).

2.4.1 Gibalna/športna dejavnost v družini kot dejavnik kakovosti življenja

Pri zorenju otrok in mladih imajo gibalne in športne aktivnosti v družini velik pomen. Vendar športno-rekreativna dejavnost ni namenjena le otrokom in mladostnikom, ampak vsem družinskim članom. Aktiven družinski slog predstavlja preventivo pred različnimi negativnimi vplivi, kot sta sedentaren in hiter življenjski slog ter pojav različnih odvisnosti (Berčič, 2010). Učinki športne dejavnosti vplivajo tudi na čustvovanje, mišljenje in odnose v družini. Otroci se s športom praviloma radi ukvarjajo. Če pri športnih aktivnostih sodelujejo vsi družinski člani, je šport lahko pomemben dejavnik družinskega povezovanja, ki mu sodobni družbeni, zlasti proizvodno-potrošniški trendi niso naklonjeni (Petrović, 1991). »Starši v skrbi za spodbujanje gibalnega udejstvovanja svojih otrok zavedno ali nezavedno posredno skrbijo tudi za ohranjanje in izboljševanje svojih gibalnih kompetenc« (Šimunič idr., 2010, str. 14). Zagotovo športna dejavnost mladih v okviru družin ali izven njih ne more biti rešitev za vse stiske sodobne družine, ki jih povzroča življenje v sodobni potrošniški družbi. Prav gotovo pa je šport pomembno sredstvo razvoja osebnosti otrok, njihovih sposobnosti in lastnosti, ki lahko ublaži negativne civilizacijske vplive na vzgojo otrok in celotno podobo družine (Petrović, 1991).

Petrović (1991) je izpostavil dva pola sodobnih družin, ki se kažeta pri nas. Prvi pol predstavlja družino, ki se izraža skozi potrošništvo in materialne dobrine. V teh družinah otroci niso prikrajšani v materialnem smislu. Starši jim nudijo vse materialne dobrine, prav tako jim nudijo veliko športnih aktivnosti, vendar pogosto v funkciji, da se starši razbremenijo ukvarjanja z otroki. Otroci tako ostajajo brez čustvene povezanosti staršev in topline, ki jo nudi dom. Drugi pol pa predstavlja družina, kjer starši večino svojega časa porabijo za iskanje rešitev za preživetje družine, zato so otroci velikokrat potisnjeni na obrobje družinskega življenja.

Število redno športno aktivnih odraslih ne glede na spol se v Sloveniji že od leta 1997 povečuje (Petrović, Ambrožič, Sila in Doupona, 1996). Rezultati raziskav »CINDI 2002/03« in »Gibalne/športne aktivnosti za zdravje« so pokazali, da je za zaščito zdravja zadosti gibalno/športno aktivnih 32,4 % odraslih Slovencev v starostni skupini od 25 do 64 let. Zadostno gibalno/športno aktivnost predstavlja petkrat in večkrat tedensko vsaj 30 minut hoje oziroma zmerne ali intenzivne telesne aktivnosti. Na drugi strani je 16,8 % odraslih, ki niso nič gibalno/športno aktivni, minimalno gibalno/športno aktivnih je 35,5 %, mejno zadostno za zaščito zdravja pa 15,3 % odraslega prebivalstva Slovenije (Pišot, Fras in Zaletel Kragelj, 2005). Seznam športov, s katerimi se odrasli večinoma ukvarjajo, ostaja že 40 let praktično nespremenjen. Na prvem mestu je hoja, sledijo ji plavanje, kolesarstvo, alpsko smučanje in planinarjenje. S temi športi se lahko ukvarjajo starejši, mladostniki in otroci, tako moški kot ženske in omogočajo zadovoljitev potrebe po gibanju vsej družini (Petrović, Ambrožič, Sila in Doupona, 1998).

Kljub naraščajočemu številu odraslih, ki so športno aktivni, pa se na drugi strani soočamo z negativnimi trendi, kot je naraščajoč nezdrav življenjski slog in vse večja obolevnost za kroničnimi nenalezljivimi boleznimi med otroki, mladino in odraslimi, kar je posledica pomanjkljive skrbi staršev za gibalni razvoj otrok in posledično vedno večje gibalne

neaktivnosti. Med najpogostejše razloge, zaradi katerih starši otroku ne omogočajo ustreznega gibalnega razvoja in »izobraževanja«, sodijo neznanje in neozaveščenost staršev, slabo materialno stanje družine, nizka izobrazba staršev in pomanjkanje časa. Ti razlogi se med seboj prepletajo in dopolnjujejo (Štemberger in Šimunič, 2010).

Več kot 50 % družin (kot celota članov) v Sloveniji se s športno dejavnostjo ne ukvarja (Petrović, 1991). »Primerjalne analize kažejo, da otroci presežejo energijske motorične zmožnosti svojih staršev že pri sedmih letih starosti. S tem nastopi eden izmed prvih mejnikov odtujevanja otrok od družine« (Doupona Topič in Kajtna, 2011, str. 93). Do dvanajstega leta starosti se starši lahko enakovredno športno udeležujejo z otroki le v izbranih športnih dejavnostih. Zaradi nižje ravni motoričnih sposobnosti staršev in njihovega skromnega športnega znanja je že mladim družinam onemogočeno skupno športno udeleževanje vseh družinskih članov. Neustrezna športna naravnost družine se še najbolj očitno odraža v padcu motoričnih sposobnosti otrok v času šolskih počitnic, ki sovpadajo z letnimi dopusti staršev (prav tam). V tem času je gibalna/športna aktivnost otrok odvisna predvsem od interesov in motivacije otrok ter gibalnih spodbud, ki jih dobijo od staršev (Volmut, Dolenc, Šetina, Pišot in Šimunič, 2010).

Negativne posledice za razvoj gibalnih kompetenc otrok ima tudi pojav »odgovornega starševstva«, ki zavoljo varnosti svoje otroke zadržuje v varnem zavetju doma oziroma jih omejuje na vodeno aktivnost ali aktivnost, ki je pod nadzorom. Otroci si v varnem zavetju doma čas običajno krajšajo z uporabo moderne tehnologije, medtem ko primarna igra otrok na ulici, ki je pomembna tudi za razvoj mentalnih in kreativnih sposobnosti, izginja (Pišot in Spinthourakis, 2010). »Izginjanje 'igre na ulici', ki so je bili še kot otroci deležni današnji starši, [...] nosi tudi 'revno' popotnico gibalnemu razvoju otroka in razvijanju njegovega aktivnega življenjskega sloga« (prav tam, str. 306). Ulična igra je v veliki meri nadomeščala današnje bolj ali manj strokovno vodene organizirane vadbe in ni bila omejena na 45-minutno vadbo v telovadnici in transport od telovadnice do doma ter je pogosto presegala priporočila za količino dnevne gibalne/športne dejavnosti (Pišot in Spinthourakis, 2010). Številne raziskave na področju gibalne/športne aktivnosti otrok so pokazale, da se prav zaradi starševskega nadzora in zagotavljanja varnosti že pojavlja sedentarni in pasivni življenjski slog, ki vodi v naraščanje deleža prebivalstva s prekomerno telesno maso in debelostjo (Biddle in Gorely, 2005).

Ker starši otroke veliko prevažajo (v šolo, k prijateljem, na vadbo), je vedno več nespretnih otrok. Eden izmed glavnih razlogov je gotovo pomanjkanje gibalnih izkušenj. Otroci, ki niso spretni, se počutijo manj sposobne, izgubijo samozavest in se zato tudi težje vključujejo v skupinske dejavnosti. Prav tako se otroci, ki nimajo zadovoljene potrebe po gibanju, težje zberejo, so notranje nemirni in polni neizrabljene energije, nadomestilo za gibanje pa iščejo v drugih dražljajih, ki le začasno zadovoljijo njihove potrebe. Gibalna/športna aktivnost poskrbi za dobro prekrvavitev možganov in posledično večjo sposobnost koncentracije. S telesno aktivnostjo postanejo otroci tudi odpornejši na fizične in psihične obremenitve, ki jih prinaša odraščanje, prav tako pa športne dejavnosti prinašajo otroku nove izzive, prek katerih se uči tudi soočanja z uspehi in porazi (Zalokar Divjak, 2000).

Kljub omejitvam gibanja, ki jih starši postavljajo svojim otrokom, je raziskava, ki so jo izvedli Zajec in sodelavci (2010), pokazala, da imajo starši pozitivno mnenje o vplivu gibalnih/športnih dejavnosti na otrokov celostni razvoj in hkrati tudi v večini ocenjujejo, da so njihovi otroci dovolj gibalno/športno aktivni, kljub ugotovitvam, da več kot polovica otrok ne dosegata minimalnih standardov ukvarjanja z gibalno/športno dejavnostjo. To pomeni, da se

večina staršev zaveda pomena gibanja in vidijo prednosti zdravega načina življenja, ne zavedajo pa se pomena količine dnevnih gibalnih/športnih dejavnosti za njihove otroke.

2.4.2 Vpliv dejavnikov družinskega okolja na otrokovo gibalno/športno dejavnost in odnos do gibalne/športne dejavnosti

Po rojstvu ima okolje, v katerega se otrok rodi, ključen pomen za njegov telesni, gibalni, spoznavni, socialni in čustveni razvoj. Otrokove zmožnosti (prirojene dispozicije) in njegove lastne značilnosti pa vplivajo na to, kako bo otrok sprejemal in zaznaval različne dražljaje in vplive okolja (Musek in Pečjak, 1997, v Kropelj, 2007). Na otrokov razvoj gibalnih sposobnosti in znanj tako vpliva več dejavnikov, in sicer prirojeni dejavniki (dednost), dejavniki okolja in samodejavnost oziroma lastna aktivnost. Vsi naštetni dejavniki se med seboj dopolnjujejo in so pomembni za napredovanje razvoja iz nižje v višjo fazo (Zurc, 2008). V nadaljevanju se bomo osredotočili predvsem na dejavnike okolja.

Samodejavnost pomeni odločanje in prevzemanje stališč po lastni volji, ki pa je nujno povezana tudi z dednostjo in okoljem, saj so karakterne lastnosti dedno pogojene, okolje pa ima neposreden vpliv na naše odločitve. Dejavniki okolja so dejavniki, na katere lahko vplivamo. Delijo se na primarno okolje, ki predstavlja družino, in sekundarno okolje, ki predstavlja vrtec, šolo in vrstnike. Vsa okolja imajo posreden in neposreden vpliv na telesni in duševni razvoj posameznika. Rečemo lahko, da otroci živijo v več okoljih, v katerih se morajo naučiti živeti in oblikovati strategije, s katerimi bodo dosegli svoje cilje (Kropelj, 2007). »Vlogo okolja je poudarjal že Erik Erikson, ki je menil, da razvojni proces pri vseh ljudeh temelji na genetski osnovi, vendar je močno odvisen od sovplivanja med posameznikom in ustanovami, kar pa je različno od kulture do kulture« (Zurc, 2008, str. 22). Na njegovi predpostavki so se razvijale teorije socialnega učenja, katerih ideja je, da socialni vidiki posameznikovega okolja vplivajo na vedenje in osebnost otroka (Turner in Hammer, 1994, v Zurc, 2008).

Kropelj (2007) pravi, da ima največji vpliv na otrokovo gibalno aktivnost njegovo individualno okolje, ki ga predstavljajo vrstniki, in ne skupno okolje, ki ga predstavljajo starši. Torej ni nujno, da bodo imeli aktivni starši tudi aktivne otroke (Dolenc in Pišot, 2010). Študija, ki sta jo opravila Coakley in White (2001), je pokazala, da je udejstvovanje mladih v športnih aktivnostih pogosto povezano prav z udejstvovanjem prijateljev. Po besedah avtorice Kropelj (2007) ima vpliv vrstnikov in okolja, ki ga je otrok deležen, večjo in pomembnejšo vlogo pri oblikovanju interesov in konjičkov kot skupno okolje, torej družina. Tako bo otrok (kot tudi kasneje odrasel človek) ne glede na to, ali je dovzeten za gibalne aktivnosti ali ne, aktiven samo, če bo prejemal pozitivne spodbude iz individualnega okolja, torej od vrstnikov.

Ne glede na trditve, da imajo starši manjši vpliv na otrokovo ukvarjanje s športom kot vrstniki, moramo upoštevati tudi ugotovitve, da se načela zdravega in aktivnega življenja in preživljanja prostega časa, ki se lahko iz otroštva prenašajo v odraslost, začnejo uveljavljati že v otroštvu in mladostništvu (Mulvihill, Rivers in Aggleton, 2000, v Dolenc in Pišot, 2010), na kar lahko starši pomembno vplivajo.

Starši imajo na otrokovo aktivnost posreden vpliv, saj ga spodbujajo k športnim dejavnostim, ga vpišejo v tečaj organizirane športne vadbe ali športni klub, kjer otrok spozna vrstnike, ki vplivajo na njegovo gibalno aktivnost (Kropelj, 2007). Kropelj in Videmšek (2002) sta ugotovili, da obstajajo tudi dejavniki, na katere imajo starši neposreden vpliv in lahko povečujejo gibalno/športno aktivnost otrok, in sicer so to: športna dejavnost staršev,

starševsko pozitivno mnenje o športu, navajanje otroka na družbo in aktivno preživljanje družinskih počitnic. Kot dejavnik gibalne/športne aktivnosti otrok je pomembna tudi podpora staršev, ki je lahko definirana kot čustvena podpora (sodelovanje in prisotnost staršev pri aktivnosti, pohvala, spodbuda), podpora v smislu zgleda, kot je aktivni življenjski slog staršev, ter podpora v materialnem smislu (organizacija in izvedba prevoza do športne infrastrukture, financiranje organiziranih dejavnosti, finančna podpora pri nakupu športne opreme) (Dolenc in Pišot, 2010).

Cugmas (1997) je ugotovil, da sta pogostost ter način igranja in gibalnega udejstvovanja pomembno povezana s kakovostjo otrokove navezanosti na mater. Otrok bo bolj samostojen in aktiven v gibalnih dejavnostih, če je njegov odnos z materjo kakovosten. Posledično pa je otrok, ki je bolj aktiven in samostojen, tudi manj navezan na mater. Razvoj kakovostne navezanosti otroka na bližnje je pomemben za njegove kasnejše socialne odnose z osebami znotraj in zunaj družine. Dostopnost otroku bližnjih oseb, interakcija z njimi in pridobivanje njihove pomoči in opore v težkih situacijah služijo otroku kot vodilo pri oblikovanju vseh nadaljnjih odnosov z drugimi ljudmi (Bretherton, 1992, v Zurc, 2006).

Moore in sodelavci (1991) so ugotovili, da obstaja povezava med športno in gibalno aktivnostjo staršev in športno in gibalno aktivnostjo njihovih otrok. Otroci mater, ki so športno aktivne, so dvakrat aktivnejši kot otroci mater, ki so neaktivne. Aktivnost očetov ima še večji vpliv, saj so otroci športno aktivnih očetov kar 3,5-krat aktivnejši od svojih vrstnikov, ki imajo neaktivne očete. Otroci z obema aktivnima staršema pa so celo šestkrat aktivnejši v primerjavi z vrstniki. Aktivni otroci bodo v primerjavi s svojimi vrstniki, ki so neaktivni, z večjo verjetnostjo aktivni tudi kot odrasli.

2.4.2.1 Vpliv bivalnega okolja ter ekonomskega in izobrazbenega statusa staršev na otrokovo gibalno/športno dejavnost

Nekatere dosedanje raziskave dokazujejo, da obstajajo razlike v gibalnih sposobnostih otrok glede na njihovo bivalno okolje. Medtem ko so Pišot, Turk Riga in Trebižan (2002) prišli do spoznanj, da so podeželski in primestni otroci gibalno učinkovitejši od mestnih, Matejek in Planinšec (2010b) ugotavljata, da so gibalne sposobnosti mestnih otrok na višji ravni, kar je pred tem ugotovil že Planinšec (1997). Kropelj in Videmšek (2002) sta prišli do ugotovitev, da se starši iz mestnega okolja bolj zavedajo pomena organizirane športne vadbe in otroke tudi v večji meri vodijo na vadbo kot starši iz podeželskega okolja, katerih otroci se na splošno manj gibalno udeležujejo v primerjavi z mestnimi otroki. Matejek in Planinšec (2010b) razloge za razlike iščeta v obstoječih socialno-ekonomskih in kulturnih razlikah med mestnim ter primestnim in podeželskim okoljem. Otrokom na mestnih šolah je pogosto omogočen nadstandardni program športne vzgoje z razširjenimi vsebinami in dodatnimi urami športne vzgoje, pri čemer pomembno vlogo igrajo starši, ki so nadstandardni program pripravljani plačevati. V primestnih in podeželskih šolah je ponudba dodatnih športnih programov in vsebin skromnejša, prav tako je športna infrastruktura na nižji ravni kot v mestu. Tako imajo mestni otroci v primerjavi s podeželskimi večjo možnost za vključevanje v organizirane športne aktivnosti in športna društva ter večjo možnost uporabe različnih športnih objektov.

Podeželski starši, ki želijo otrokom omogočiti dodatno športno aktivnost, so otroke primorani voziti v mesto, kar je povezano z dodatnimi finančnimi stroški. Na otrokovo gibalno in športno aktivnost ter posledično na razvoj gibalnih sposobnosti tako vpliva tudi socialni status staršev (Petrović, Strel in Ambrožič, 1982). Otroci staršev z višjo stopnjo izobrazbe se več ukvarjajo s športom kot otroci nižje izobraženih staršev, kar lahko pripisujemo večji

ozaveščenosti in znanju staršev o pomenu gibanja. Višja izobrazba je povezana tudi z materialnim stanjem družine, zato je otrokom višje izobraženih staršev v večji meri omogočeno ukvarjanje s športi, ki zahtevajo dodatno materialno podporo, nekaterim družinam pa ukvarjanje z določenimi športi predstavlja tudi statusni simbol (Štemberger in Šimunič, 2010). Otroci, ki živijo v manjših krajih, s starši, ki so nižje izobraženi, torej nimajo enakih možnosti za ukvarjanje z gibalnimi in športnimi aktivnostmi kot njihovi vrstniki, katerih starši imajo višji status. Tako nekateri otroci kljub odlični dednosti zasnovi nimajo priložnosti, da bi razvili svoje potenciale. Nasprotno pa otroci, ki so usmerjeni v šport in dobivajo spodbudo od medijev, staršev, prijateljev ali učiteljev, namenijo več časa športnim aktivnostim in imajo možnost, da tudi dejansko razvijejo svoje motorične zmožnosti (Petrović idr., 1982).

2.5 Šport v šoli

Ena osnovnih nalog šolskega predmeta šport je »vplivati na razvoj otrokovih sposobnosti in znanj, jih osamosvojiti ter usmerjati v kakovostno preživljanje prostega časa zunaj šole« (Cankar in Praček, 1991, str. 84). Škof s sodelavci (2005) navaja tri razloge, zakaj je šolski predmet šport najpomembnejši vzvod za promocijo telesne aktivnosti. Prvi razlog je, da so otroci v programe predmeta šport vključeni v obdobju, ko so najbolj dovzetni za biološke prilagoditve in vzgojne vplive športne aktivnosti. Drugi razlog je, da so programi predmeta šport dolgotrajni, saj trajajo ves čas šolanja, to je od 12 do 16 let, in zajemajo vse generacije otrok in mladine. Kot tretji razlog pa navajajo, da šolsko okolje večinoma ponuja vso ali vsaj najnujnejšo infrastrukturo, ki je potrebna za uspešen pedagoški proces.

Škof in sodelavci (2005) so na podlagi učnih načrtov različnih evropskih držav oblikovali štiri temeljne naloge predmeta šport, s katerimi celostno vpliva na razvoj mladih ljudi:

1. šport skrbi za razvoj motoričnih sposobnosti ter širjenje praktičnih in teoretičnih športnih znanj, kar vpliva na razvoj psihomotorične učinkovitosti otrok in mladine;
2. športna vzgoja ponuja priložnosti za krepitev samozaupanja, pozitivnih vrednot, motivacije in pozitivnih čustev učencev, kar vpliva na razvijanje pozitivne samopodobe otrok in mladine;
3. ob športnih aktivnostih se učenci učijo pozitivnega vedenja, moralnosti in etičnosti, spoštovanja nasprotnikov in različnosti, športnega vedenja itd., kar vpliva na socialni razvoj otrok in mladine;
4. športna vzgoja skrbi za kondicijo in zdravje otrok in mladine, saj z ustreznimi vsebinami skrbi za njihovo optimalno psihofizično stanje in jim skuša s pozitivnim odnosom do teh vsebin privzgajati zdrav življenjski slog.

Programu predmeta šport, ki se izvaja v vseh razredih osnovne šole, je namenjenih 834 ur rednega pouka (v 1. in 2. triletju v vsakem razredu 105 ur, v 7. in 8. razredu 70 ur in v 9. razredu 64 ur) in pet športnih dni v vsakem šolskem letu. Program je vsebinsko, organizacijsko in metodično razdeljen v tri šolska obdobja. V vsakem od teh obdobj šola ponuja tri vrste dejavnosti (Kovač idr., 2011):

- dejavnosti, obvezne za vse učence,
- dejavnosti, ki jih šola mora ponuditi, vključevanje otrok pa je prostovoljno;
- dejavnosti, ki jih šola lahko ponudi in vključevanje otrok je prostovoljno.

2.5.1 Dejavnosti v okviru predmeta šport, ki so obvezne za vse učence

Šola organizira dejavnosti športne vzgoje v okviru rednega pouka, dolžna je izpeljati dvajseturni tečaj plavanja za učence 2. ali 3. razreda in v šolskem letu organizirati pet športnih dni. Te dejavnosti so za vse učence obvezne.

Za predmet šport, ki je obvezen za vse učence, veljata dve načeli (Cankar in Praček, 1991):

- udeleževali naj bi se ga vsi učenci, nihče naj ne bi bil oproščen, zahteve pa morajo biti prilagojene sposobnostim učencev;
- pouk mora biti usmerjen tako, da bo učenec razvil tiste temeljne gibalne sposobnosti, spoznal teoretične osnove in usvojil športna znanja, ki predstavljajo obvezni minimalni standard.

2.5.1.1 Opravičevanje pri predmetu šport

Učni načrt za predmet šport (2011) navaja, da je športna vzgoja obvezna za vse učence. Po zdravniški presoji so lahko učenci oproščeni udeleževanja pri posameznih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela delno ali popolno, za krajše ali daljše časovno obdobje, pri čemer mora učitelj vsakemu učencu z zdravstvenimi težavami prilagoditi proces dela skladno s priporočili zdravnika.

Učitelji v praksi opažajo povečano opravičevanje od pouka predmeta šport predvsem v višjih razredih osnovne šole in v srednjih šolah. V večjem delu razvitega sveta je opravičevanje od vadbe pri pouku športa dovoljeno le na podlagi zdravniškega opravičila ali opravičila staršev, v Sloveniji pa v praksi pogosto poteka opravičevanje brez teh opravičil. Poleg tega učenci, ki so vadbe opravičeni, pogosto nimajo prilagojenega učnega procesa in najpogosteje gledajo vadbo drugih ali počnejo stvari, ki niso povezane s cilji predmeta šport. Glede na to, da učenec kljub zdravniškemu opravičilu ni opravičen pouka športa, temveč le športne vadbe, mora učitelj načrtovati pouk tudi za učence, ki ne vadijo. Učenci, ki ne vadijo, so tako lahko vključeni kot pomočniki, se učijo teoretičnih vsebin športne vzgoje ali pripravljajo didaktična gradiva (Jurak, Kovač, Strel in Starc, 2005).

Razlogi za opravičevanje od športne vadbe so najpogosteje povezani s slabim zdravstvenim stanjem učencev (bolezni, poškodbe ali splošno slabo počutje) (Kovač in Jurak, 2010). Iz tega podatka in dejstva, da je predmet šport najbolj priljubljen šolski predmet v slovenskih osnovnih in srednjih šolah, lahko sklepamo, da večina učencev ne vadi iz opravičljivih razlogov. Kljub temu pa je zaskrbljujoče, da skoraj vsak drugi učenec vsaj enkrat letno neupravičeno prinese zdravniško opravičilo, več kot polovica učencev pa vsaj enkrat letno prinese tudi lažno opravičilo staršev o zdravstvenih težavah. Manjšo odsotnost od športne vadbe lahko dolgoročno dosežemo z osmišljanjem vsebin predmeta šport, za kar so nujni ustrezen dogovor z zdravniki ter motivacija in ozaveščanje učencev in staršev (Jurak idr., 2005).

2.5.1.2 Načrtovanje in izpeljava športno-vzgojnega procesa

Za kakovostno izpeljavo pouka športne vzgoje, pri katerem bodo učenci usvajali gibalne sposobnosti, spoznali teoretične osnove in usvojili športna znanja, je pomembno učiteljevo načrtovanje. Le tako lahko učitelj zagotovi strokovnost, gotovost in varnost ter lažje spremljanje svojega dela. Učitelj mora za načrtovanje športnovzgojnega procesa poznati cilje učnega načrta, sodobne tehnike načrtovanja in biti seznanjen s cilji, ki so jih učenci dosegli v prejšnjih letih. Vedeti mora torej, kakšno je predznanje učencev, kakšne so njihove gibalne in funkcionalne sposobnosti in poznati posebnosti otrok (Kovač in Strel, 2003). Pri izdelavi letne

učne priprave bi moral učitelj nujno upoštevati vse naštetu, večina učiteljev pa pri načrtovanju ne uporablja rezultatov testiranj za športnovzgojni karton in prav tako tudi ne preteklih opisnih ocen, ki bi mu lahko podale informacije o učencih in omogočile upoštevanje njihovih posebnosti. Verjetno so največja težava neustrezno oblikovane opisne ocene, ki ne dajejo dovolj (pravih) informacij (Štemberger, 2005a). »Spoštovanje različnosti otrok je ena od temeljnih vrednot in hkrati eno od ključnih konceptualnih izhodišč organizacije šolskega pouka« (Kovač in Jurak, 2010, str. 44).

Spremljanje učenčevega dela in napredka

Učitelj mora neprestano načrtno spremljati otrokov razvoj ter povratne informacije posredovati otroku in staršem. Načrtno spremljanje in povratna informacija o zbranih podatkih učenčevega napredka ter opazovanje in analiziranje procesa dela so pomembni tudi za učiteljevo lastno pedagoško delo, nadaljnje načrtovanje in vrednotenje (Kovač in Jurak, 2010; Kovač idr., 2011). Spremljanje učenčevega dela in napredka omogoča prilagoditev pouka posamezniku, svetovanje pri izboljššanju njegovih dosežkov ali odpravljanju pomanjkljivosti in vključevanju v različne zunajšolske dejavnosti (Kovač idr., 2011).

Učiteljeva naloga je, da »vse leto in v vseh fazah učnega procesa načrtno spremlja učenčev telesni, gibalni ter funkcionalni razvoj, stopnjo usvojenosti različnih športnih znanj, osebne športne dosežke pri športni vzgoji, na razrednih, šolskih in drugih tekmovanjih, odsotnost, opravičevanje zaradi zdravstvenih problemov in vključevanje v zunajšolske športne dejavnosti« (Kovač idr., 2011, str. 51).

V Sloveniji sistematično spremljamo učence s podatkovno zbirko, imenovano športnovzgojni karton. Zbirka vsebuje informacije o telesnih značilnostih in gibalnih sposobnostih učencev. Te podatke sistematično zbiramo že od leta 1970. Prvi podatki o telesnem razvoju slovenskih otrok pa so bili objavljeni že pred skoraj devetdesetimi leti (Kovač in Jurak, 2010).

Kovač in Jurak (2010) navajata tri namene podatkovne zbirke športnovzgojni karton:

- ugotavljanje sprememb telesnega in gibalnega razvoja posameznika v času šolanja, primerjava pridobljenih podatkov z objektivnimi podatki populacije in svetovanje staršem in otrokom glede na ovrednotene podatke;
- pedagogu omogoča izdelavo analize stanja za posamezne vadbene skupine in s tem ustrezno individualizacijo oziroma diferenciacijo vadbe; ugotavljanje trendov sprememb v telesnem in gibalnem razvoju med šolajočo se populacijo na nacionalni ravni.

Velike razlike v morfoloških značilnostih in gibalni učinkovitosti slovenskih otrok znotraj istih starostnih skupin so bile ugotovljene že pred tridesetimi leti (Kovač in Jurak, 2010). V zadnjem desetletju se povečuje delež otrok in mladostnikov s prekomerno telesno težo kot tudi delež podhranjenih otrok in mladostnikov ter tistih, ki so izjemno gibalno sposobni, in delež otrok in mladostnikov, ki imajo zaradi različnih vzrokov težave v gibalnem razvoju (Strel, Kovač in Jurak, 2007). Čeprav so športne dejavnosti osnovnošolcev pogostejše kot pred desetletjem (Jurak, Kovač in Strel, 2002), se njihove gibalne sposobnosti, predvsem vzdržljivost in moč, znižujejo (Starc, 2014), kar kaže na to, da športne dejavnosti v šoli in zunaj nje niso več dovolj, da bi nevtralizirale negativne učinke spremenjenega življenjskega sloga otrok in mladine (Jurak in Kovač, 2009), ki je danes pretežno sedentaren in se dogaja v zaprtih prostorih (Šimunič idr., 2010).

»Poznavanje vzorcev gibalnega vedenja naših otrok, stanja gibalnih sposobnosti in telesnih značilnosti je ključnega pomena pri obravnavi različnih strokovnih vprašanj, povezanih bodisi s športno vzgojo v vrtcih in šolah, z dodatnimi programi za spodbujanje gibalne aktivnosti v prostem času ali z ugotavljanjem morebitnih zdravstvenih posledic neaktivnosti« (Šimunič idr., 2010, str. 10). S sistematičnim spremljanjem gibalnih sposobnosti in telesnih značilnosti slovenskih otrok lahko sledimo spremembam na tem področju, primerjamo sposobnosti slovenskih in tujih otrok, predvsem pa odkrivamo razloge za manjšo gibalno sposobnost in predlagamo smiselne ukrepe (prav tam).

Štemberger in Pajek (2010) sta v raziskavi o mnenju učencev o testiranju za športnovzgojni karton ugotovili, da je odstotek otrok, ki ne vedo, čemu in komu je testiranje namenjeno, večji od odstotka tistih, ki to vedo. Naloga učitelja je, da učence in starše seznanijo z informacijami, zakaj sploh merimo, kaj ti podatki pomenijo in kako lahko rezultate meritev uporabimo pri nadaljnjem delu. Pomembno je, da učitelji te informacije dajo že staršem prvošolcev in jih spodbudijo, da otroke vključijo v meritve in jih nato vsako leto seznanjajo s podatki njihovih otrok. Starši lahko s pomočjo dobljenih podatkov spoznajo in spremljajo telesni in gibalni razvoj svojih otrok in njihove dosežke primerjajo z dosežki slovenskih vrstnikov. O otrokovem telesnem razvoju se lahko pogovorijo s pedagogom, trenerjem, z zdravnikom. Pri pedagogih lahko učenci in njihovi starši dobijo grafične ponazoritve učenčevega telesnega in gibalnega razvoja za ves čas šolanja, nasvete za vključevanje v športne dejavnosti, v okviru katerih bo učenec koristno preživel prosti čas, nasvete, kam vključiti učenca, ki je nadarjen za šport, ter nasvete v primeru, če ima učenec kakršnekoli težave v telesnem in gibalnem razvoju (Kovač in Jurak, 2010).

Ocenjevanje znanja

Ocenjevanje znanja učencev je eno izmed področij, ki ga mora učitelj skrbno načrtovati. Šport je tako kot ostali predmeti del rednega predmetnika, zato se tudi predmet šport, enako kot ostali predmeti, v 1. in 2. razredu osnovne šole ocenjuje z opisnimi ocenami, s katerimi učitelj opiše učenčev napredek pri doseganju ciljev oziroma standardov znanja, od 3. do 9. razreda pa s številčnimi ocenami, s katerimi učitelj oceni, v kolikšni meri učenec dosega standarde znanja, opredeljene v učnih načrtih.

Mnenja o ocenjevanju predmeta šport so deljena. Nekateri so naklonjeni številčnemu ocenjevanju, drugi opisnemu, tretji besednemu, nekateri pa menijo, da ocenjevanje predmeta šport ni potrebno.

Zagovorniki predmeta šport brez ocenjevanja menijo, da je to predmet, ki spada na vzgojno področje in ga lahko učitelj poučuje tudi brez ocenjevanja. Če športa ne bi ocenjevali, to ne pomeni, da bi predmet izgubil vrednost, saj pomembnost predmeta ne ustvarjajo ocene, pač pa učitelji s kakovostnim poučevanjem, strokovnim pedagoškim delom, prepoznavanjem in upoštevanjem različnosti otrok in pozitivnimi osebnostnimi lastnostmi. Pomembneje je, da učenci šport vzljubijo, da so notranje motivirani in da se bodo posledično z veseljem športno udeleževali tudi pozneje v življenju ter da se ne osredotočajo na svoje storilnostne dosežke in primerjanje z drugimi učenci, saj jim to predstavlja le zunanjo motivacijo (Kristan, 2009). Ocena da otroku, staršem in učiteljem povratno informacijo o opravljenem šolskem delu. Otrok doživlja oceno tudi kot povratno informacijo o svoji osebnostni vrednosti. Tako kot vse ostalo otrok tudi oceno dojame celostno, in sicer s kognitivnega, socialnega, telesnega, gibalnega in čustvenega vidika. Tako se učenec, ki je dobil dobro oceno, torej pozitivno informacijo o svojem šolskem delu in svojih sposobnostih, vrednoti višje, ima boljše samopodobo in se bo tudi nadalje trudil. Učenec, ki dobi slabo oceno, pa bo večinoma nemotiviran za vlaganje truda v delo, pri katerem ni bil uspešen, čemur bo sledil vnovičen

slab rezultat, zaradi katerega se bo dvom v lastne sposobnosti še povečal (Zurc, 2008). Torej ocene pri predmetu šport, po mnenju nasprotnikov ocenjevanja, povzročijo, da uspešnejši si učenci izoblikujejo pozitivno samopodobo, slabši učenci pa dobijo občutek manjvrednosti in si izoblikujejo negativno samopodobo ter negativen odnos do športa, kar učence odvrne, da bi oblikovali trajne gibalne navade. Na oceno vplivajo tudi dejavniki, kot so prirojene sposobnosti, športna ozaveščenost staršev, telesna zgradba in drugi dejavniki, na katere učenci nimajo vpliva, in je zato ocenjevanje gibalnega znanja krivično (Kristan, 2009). Poleg tega da šport brez ocenjevanja zagovarjajo nekateri športni pedagogi, je temu, glede na raziskavo avtorjev Peterlin in Pavli (1995, v Kristan, 1995), naklonjenih tudi kar 91 % staršev. Košak (2013) je ugotovila, da večine učencev ocene pri predmetu šport ne motijo in so ocenjevanje sprejeli kot del predmeta, 33,3 % učencev pa bi bilo ljubše, če predmet šport ne bi bil ocenjen. Raziskava je pokazala tudi, da je 16,2 % učencev zaradi različnih vzrokov strah ocenjevanja pri predmetu šport.

Zagovorniki ocenjevanja pri predmetu šport trdijo, da ukinitve ocenjevanja ne bi bila smiselna, saj je ocena informacija o učencu ter prikazuje njegovo izurjenost in uspešnost, hkrati pa da tudi povratno informacijo o učiteljevem delu. Če športa ne bi ocenjevali, bi ta predmet postal manj cenjen (Ažman, 1995). Nekateri športni strokovnjaki menijo, da predmet, ki ni ocenjen, nima ugleda in veljave in ga učenci ne jemljejo resno (Kristan, 2009). Šport je področje, kamor sodi tudi tekmovanje. Za tekmovanje je značilno merjenje in vrednotenje lastnih sposobnosti in primerjanje z drugimi, zato je predmet šport brez ocenjevanja nesmiseln. Največje vprašanje torej ni, ali pri predmetu šport meriti dosežke ali ne, temveč kako jih meriti (Tome, 1973).

Trenutno se za ocenjevanje dosežkov pri predmetu šport uporablja opisne (v 1. in 2. razredu) in številčne ocene (od 3. do 9. razreda). Pri številčnem ocenjevanju gre za petstopenjsko ocenjevalno lestvico, ki ima vrednost od ena do pet. Učitelj si oblikuje lestvico kriterijev, ki jih mora učenec za dosego določene ocene doseči, učence spremlja, si beleži njihove rezultate in na koncu poda sintezo v obliki ocene (Čerin, 2000). Slabost številčne ocene je, da učencu in staršem ne da dobre povratne informacije, saj ne izvedo, kaj učenec dela prav in kaj narobe, pač pa ga le razvrsti v eno od petih skupin in ga tako razvršča in primerja z drugimi. Tako se učenci namesto zaradi želje po znanju učijo zaradi ocene (Razdevšek Pučko, 1991; Kristan, 1992). Z opisno oceno učitelj v enem ali več stavkih izrazi mnenje o otrokovem znanju, poudari, kaj otrok zna ali obvlada in česa ne obvlada ter kaj mora otrok sam, skupaj z učiteljem ali ob pomoči staršev narediti, da bo odpravil pomanjkljivosti (Razdevšek Pučko, 1999). Pri opisnem ocenjevanju ne primerjamo otrok med seboj, ampak se otroka primerja s samim seboj. Namen dobre opisne ocene je tudi, da drugi učitelji, ki bodo poučevali otroke, dobijo podatke o učencih, na osnovi katerih lahko načrtujejo in prilagajajo delo za določen razred (Štemberger, 1996).

Ocenjevanje in preverjanje bi moralo predvsem spodbuditi učitelje h kakovostnejšemu poučevanju, učence pa motivirati za športno vadbo in kot povratna informacija vplivati na večje in trajnejše znanje učencev ter bolj osredotočene pristope učiteljev na posameznikovo doseganje postavljenih ciljev (Kovač, Jurak in Strel, 2004).

Sodelovanje pedagogov

Predmet šport v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju in v 4. in 5. razredu praviloma poučuje razredni učitelj, v šestem razredu ter v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju pa športni pedagog. Nekateri šole, predvsem tiste, ki imajo organizirane oddelke z dodatno športno ponudbo, se odločajo za skupno poučevanje športnega pedagoga in razrednega učitelja. Ponekod pa že v nižjih razredih poučuje le športni pedagog.

Pri načrtovanju športnovzgojnega procesa bi bilo treba bolj spodbujati sodelovanje razrednega učitelja in športnega pedagoga, čeprav morda ne poučujeta skupaj (Štemberger, 2005a). Osnovni pogoj za sodelovanje dveh pedagogov so skupni cilji, sposobnost za dogovarjanje in pozitivna soodvisnost. Brez sodelovanja, dogovarjanja, spoštovanja in usklajevanja timsko delo ne more imeti pozitivnega vpliva na učni proces. Sodelovanje športnega pedagoga in razrednega učitelja pri urah športa omogoča, da ura poteka bolj intenzivno, vsak učitelj pa se lahko posveti manjšemu številu učencev. Dva učitelja laže obvladata večje število otrok, asistenca je laže izvedljiva in posledično se poveča tudi varnost otrok. Znanje, ki ga imata športni pedagog in razredni učitelj, se razlikuje, zato se lahko na različnih področjih dopolnjujeta. Športni pedagog ima več znanja na področju načrtovanja in strokovnega pristopa, medtem ko ima razredni učitelj več znanja na področju razvojne psihologije, motivacije otrok ter bolje pozna otroke, njihove značilnosti in potrebe. Tudi pri ocenjevanju, ki je pri športu še toliko bolj zahtevno, saj učitelj nima oprijemljivega izdelka, je sodelovanje dobrodošlo. Vsak pedagog pri ocenjevanju pove svoje mnenje, poda oceno, jo utemelji, nato pa skupaj podata oceno, ki najbolj ustreza učenčevemu znanju. Timsko delo ima lahko tudi slabe strani. Eden izmed pedagogov lahko prevzame vodilno vlogo ali podcenjuje znanje in sposobnosti drugega pedagoga, kar negativno vpliva na izpeljavo pouka športa (Štemberger, 2003b).

Razredni učitelji so zagotovo sposobni samostojno izpeljati kakovosten pouk športa. Težava je, da vsi razredni učitelji nimajo pozitivnega odnosa do športa, kar je pogosto povezano s slabšim znanjem, vse to pa se odraža v odnosu do dela (Štemberger, 2003b). Pomembno je dvigniti kakovost vodenja pouka športa razrednih učiteljev, z različnimi pristopi osvestiti učitelje o pomenu gibanja za otroke, jih dodatno izobraziti in jim nuditi vso potrebno podporo pri kakovostnem izvajanju športnovzgojnega procesa. Pri pouku športa namreč ne gre le za pridobivanje različnih športnih znanj, ampak tudi za to, da učencem privzgojimo pozitiven odnos do športa in gibanja in jih ozavestimo o pomenu gibanja za zdravo življenje. Gre torej za celovit pristop k otroku, ki mu bo kasneje omogočil kakovostno življenje. Vse to je mogoče le s kakovostnim načrtovanjem pouka, saj je od tega v veliki meri odvisna tudi kakovost izvedbe (Štemberger, 2005a).

2.5.2 Dejavnosti dodatnega in razširjenega programa predmeta šport

Pri analizi statusa ter vedenjskega sloga otrok in mladostnikov je bilo ugotovljeno, da je večina teh premalo gibalno/športno aktivnih. Učenci v šoli presedijo pet do šest ur dnevno, poleg tega pa četrtošolci v povprečju v prostem času med tednom presedijo še skoraj štiri ure, sedmošolci pa skoraj pet ur na dan. Otroci in mladostniki torej dnevno presedijo tudi do 10 ur ali več (Strel, Završnik, Pišot, Zurc in Kropelj, 2005). Obremenitvam danes izrazito storilnostno naravnane šole se je mogoče zoperstaviti z ustrezno vsakodnevno športno dejavnostjo (Cankar in Praček, 1991).

Po priporočilih Svetovne zdravstvene organizacije naj bi se otrok gibal vsaj 60 minut dnevno, torej samo dve ali tri ure šolske športne vzgoje tedensko, kolikor so jih deležni slovenski osnovnošolski otroci, ne zadostuje za pozitiven vpliv na njihov gibalni in posledično celostni razvoj. Da bi otrok zadovoljil svoje potrebe po gibanju, je pomembno, da se vključuje v dodatne (pristočasne) gibalne in/ali športne aktivnosti (Zurc, 2008).

»Dejavnosti, ki jih šola ponuja v okviru dodatnega in razširjenega programa, so namenjene obogatitvi redne šolske športne vzgoje, seznanjanju otrok z različnimi oblikami športne aktivnosti ter navajanju otrok na aktivno preživljanje prostega časa« (Štemberger, 2003a).

Določene dejavnosti šola mora ponuditi učencem, za ostale dejavnosti pa se sama odloči, ali jih bo ponudila. V dejavnosti v okviru dodatnega in razširjenega programa se učenci vključujejo prostovoljno.

2.5.2.1 Dejavnosti, ki jih šola mora ponuditi

Šola v naravi

Šola v naravi je posebna organizacijska oblika dela, saj temelji na izvedbi zunaj šolskih prostorov, praviloma izven urbaniziranih okolij, pri čemer se prepletajo vsebine športa, naravoslovja, družboslovja ter glasbenega in likovnega izražanja (Gros idr., 2001). Med drugim je šola v naravi tudi izjemna priložnost za spoznavanje med učenci, spodbujanje pozitivnih medsebojnih odnosov in razvijanje samostojnosti.

Šola mora učencu ponuditi program šole v naravi, in sicer je v času obveznega izobraževanja dolžna organizirati vsaj dve (Gros idr., 2001). Priporočeno je, da šole izvedejo šolo v naravi s plavalnimi vsebinami in šolo v naravi z dejavnostmi na snegu. Zaželeno je, da šole ponudijo tudi druge oblike večdnevnega bivanja v naravi, športne taborne ali druge oblike pouka (Kovač idr., 2011).

Pri organizaciji šole v naravi mora šola upoštevati načelo enakih možnosti in prostovoljnosti, kar pomeni, da pomaga učencem, katerih starši ne morejo zagotoviti sredstev za vključevanje otrok v program, in upoštevati posebnosti posameznih otrok, kot je na primer njihovo zdravstveno stanje. Hkrati pa mora šola zagotoviti ustrezen program tudi za učence, ki se ne vključijo v šolo v naravi (Gros idr., 2001).

Dopolnilni pouk

S posebnimi programi v okviru dopolnilnega pouka lahko šola poskrbi za učence, ki imajo gibalne, učne, vedenjske ali zdravstvene težave in zaradi tega tudi težave z doseganjem temeljnih standardov. Pri dopolnilnem pouku lahko učitelji nudijo dodatno skrb in individualen pristop učencem, ki poleg rednih ur športne vzgoje potrebujejo dodatne spodbude pri gibanju (Kovač idr., 2011).

Šolske športne interesne dejavnosti

Interesne dejavnosti so del razširjenega programa šole, ki jih organizira zunaj šolskega pouka pod vodstvom učiteljev. Pri športnih interesnih dejavnostih se šola pogosto povezuje z drugimi partnerji, kot so starši, zunanji sodelavci in inštitucije zunaj šole. Športne interesne dejavnosti omogočajo nadgradnjo oziroma poglobljanje znanj, ki so jih učenci pridobili v okviru pouka, in seznanjanje z drugimi športi, ki so del priložnostne športne ponudbe. Spodbujanje interesov učencev je pomembno, da bodo lažje našli tisto športno dejavnost, s katero bodo lahko bogatili svoj prosti čas v vseh življenjskih obdobjih. Interesne športne dejavnosti skušajo celostno vplivati na učenčev razvoj, tako da zagotovijo vsakodnevno športno vadbo otrok (Kovač in Jurak, 2010). Šola mora ponuditi različne interesne dejavnosti, ki potekajo vse leto in so namenjene vsem učencem (Kovač in Novak, 2001). Vključevanje učencev v te dejavnosti temelji na načelu izbirnosti in prostovoljnosti (Kovač in Jurak, 2010).

2.5.2.2 Dodatne dejavnosti, ki jih šola lahko ponudi

Nastopi, prireditve in šolska športna tekmovanja

S šolskimi športnimi tekmovanji, nastopi in prireditvami nadgrajujemo redno športno vzgojo in interesne športne dejavnosti, spodbujamo interese učencev ter bogatimo njihov prosti čas

(Slana, 1991, v Kovač in Jurak, 2010). »Temeljni namen šolskih tekmovanj je sodelovanje in medsebojno druženje ter primerjanje znanja« (Kovač in Jurak, 2010, str. 38). S spodbujanjem zdrave tekmovalnosti in medsebojnega sodelovanja, spoštovanjem športnega obnašanja, strpnostjo in sprejemanjem drugačnosti oblikujemo pri učencih pozitivne vedenjske vzorce ter dosegamo pomembne vzgojne cilje (Kovač in Jurak, 2010).

Dodatni športni programi

Dva programa, ki ju šola lahko vključi v dodatni športni program, sta Zlati sonček in Krpan. Športni program Zlati sonček je namenjen učencem prvega triletja, športni program Krpan pa učencem drugega triletja. Namen programov je navdušiti čim več učencev v vseh starostnih obdobjih za ukvarjanje s športom. Glavni cilj programov ni osvajanje priznanj, ampak gibalna dejavnost sama. V oba programa so vključene vsebine različnih športnih zvrsti, te vsebine pa so povezane tudi z načrtnim učenjem plavanja, s kolesarskim izpitom za osnovnošolce ter s programoma Planinske zveze Slovenije Ciciban planinec in Mladi planinec (Kovač idr., 2011).

Športna programa Zlati sonček in Krpan sicer zagotavljata ponudbo razvojni stopnji primernih športnih vsebin, vendar v večini primerov ne zagotavljata dodatnih ur vadbe, saj šole program najpogosteje izvedejo med rednim poukom in na športnih dnevih. Program, kot je Zdrav življenjski slog, za učence osnovne šole ponuja dodatne ure športa (Kovač in Jurak, 2010) in je usmerjen v pridobivanje gibalnih spretnosti, razvoj temeljnih gibalnih sposobnosti in spodbujanje zdravega življenjskega sloga. Učencem želijo s programom zagotoviti pet ur športne aktivnosti na teden in s tem priporočeno vsakodnevno vadbo (Zavod za šport RS Planica, 2010).

Minuta za zdravje in rekreativni odmor

Minuta za zdravje je tri- do petminutni odmor med poukom, ki je namenjen učencem, da se razgibajo in psihično sprostijo. V tem času naj bi učenci v prezračnem prostoru izvedli dve do štiri gibalne naloge (Dežman, 1988; Kovač idr., 2011). Aktivni odmor je odmor, ki traja petnajst do dvajset minut (Krpač, 2002) in ni odmor za malico, ampak odmor, ki je načrtovan (Dežman, 1988). Namenjen je gibanju in različnim športnim dejavnostim na zunanjih površinah, ob slabem vremenu pa v notranjih prostorih šole (Kovač idr., 2011).

Oddelki z dodatno športno ponudbo

Namen oddelkov z dodatno športno ponudbo v osnovnih šolah je ponuditi dodatne ure športne vzgoje tistim učencem in njihovim staršem, ki želijo, da so otroci v šoli deležni vsakodnevnih, sistematičnih in strokovno vodene športne vadbe, obogatene z dodatnimi tečaji, šolami v naravi in tabori. Pri izpeljavi programa na razredni stopnji sodelujeta športni pedagog in učiteljica razrednega pouka, na predmetni stopnji pa dva športna pedagoga (Kovač in Novak, 2001). Peternelj (2007), ki je v svoji raziskavi spremljal oddelke z dodatno športno ponudbo, je ugotovil, da so bili ti učenci v primerjavi z učenci, ki so obiskovali običajne oddelke, uspešnejši v gibalnih testih, imeli so ugodnejše razmerje telesnih dimenzij ter boljši učni uspeh.

Za nadaljnji razvoj oddelkov z dodatno športno ponudbo so pomembni spodbuda in interes staršev za organizacijo takšnih oddelkov v določeni šoli ter njihov morebitni finančni prispevek za nadstandardne storitve, finančna podpora lokalne skupnosti in države. Prav finančne zahteve so najpogostejši vzrok za neustanavljanje in ukinjanje oddelkov z dodatno športno ponudbo (Kovač in Jurak, 2010).

2.5.3 Sodelovanje staršev in šole

Starši so prek sodelovanja s šolo informirani o delu in napredovanju otroka v njegovem učnem in osebnostnem razvoju, kar je pomembno tudi zaradi usklajevanja vzgojnih in socializacijskih prizadevanj tako staršev kot učiteljev. Hkrati pa sodelovanje staršev in učiteljev pomaga tudi pri približevanju otrok in staršev, kar pripomore h kakovostnemu delu v šoli. Sodelovanje med šolo in starši je odvisno od številnih objektivnih dejavnikov, kot so normativi ali šolska organizacija, in subjektivnih dejavnikov, kot so stališča učiteljev in staršev, vrednote in kultura šole in družine, motivacija učiteljev in staršev, tradicija, izkušnje ter ambicije, ki lahko starše in učitelje zbližujejo ali razdvajajo (Kalin idr., 2009).

Formalne oblike sodelovanja med starši in šolo, kot so roditeljski sestanki, govorilne ure in pisna obvestila staršem, so določene z zakoni in pravilniki, da bi staršem zagotovili dostop do informacij o otrokovem delu v šoli. Za vzpostavljanje bližine in zaupanja med šolo in domom so pomembne tudi neformalne oblike sodelovanja, kot so razstave, šolske prireditve in razna druga srečanja. Takšne oblike sodelovanja prinašajo večje zaupanje in strpnost, odnosi med učitelji in starši postajajo bolj osebni in temeljijo na medsebojnem spoštovanju in razumevanju. V takšnih okoliščinah se starši laže in bolj odkrito pogovarjajo o otroku, o svojih skrbah in željah, zato je kombinacija formalnih in neformalnih oblik sodelovanja zelo pomembna. Stiki med šolo in starši se morajo vzpostaviti čim prej, da se starši seznanijo s pogoji in posebnostmi šolskega dela, s katerimi se bo srečeval njihov otrok, in da se učitelji na drugi strani seznanijo z otrokovimi posebnostmi, sposobnostmi in značilnostmi, da bi razumeli ves kontekst otrokovega šolskega dela in bi mu lahko prilagajali vzgojno-izobraževalno delo (Kalin idr., 2009).

Komuniciranje med starši in učitelji še vedno najpogosteje poteka v okviru govorilnih ur in roditeljskih sestankov, pri čemer velja, da tako starši kot učitelji dajejo večji pomen pogovoru o delovanju učencev pri predmetih, ki veljajo kot pomembnejši za otrokovo prihodnost, med temi pa se šport ne znajde prav pogosto. Tako kot o dosežkih in težavah pri drugih predmetih, bi morali učitelji starše seznanjati tudi z učinki dela pri predmetu šport in jim posredovati informacije in nasvete o telesnem ter gibalnem razvoju njihovih otrok, usvajanju športnih znanj in tudi o usmerjanju v vadbo zunaj šole (Kovač in Jurak, 2010). Če bi učitelji staršem večkrat dajali informacije o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah njihovega otroka pri predmetu šport, bi tudi starši temu predmetu začeli pripisovati večji pomen.

Da bi staršem predstavili in približali pomen gibalne/športne aktivnosti za otrokov celostni razvoj, bi šole morale že v začetku šolanja organizirati predavanja za starše o vplivu športa na rast in razvoj otroka, učinkih redne vadbe in primernosti vsebin za razvojno stopnjo, na kateri je otrok (Kovač in Jurak, 2010). Tako učence kot starše je treba opozarjati tudi na pomen športnih aktivnosti v prostem času in v času počitnic. Treba jim je osvetliti vzroke in posledice preobremenjenosti in pomanjkanja gibalne aktivnosti učencev ter jim predlagati rešitve, ki so mogoče le z obojestranskim vplivanjem tako šole kot staršev. Staršem je treba prikazati, da šola uči in vzgaja učence za življenje, zato je pglavitno, da se jim predstavi pomembnost aktivnega preživljanja prostega časa, udeleževanja v šolah v naravi, taborih in tečajih, ki jih šola organizira, ne le za gibalni, ampak tudi za osebnostni razvoj otrok. Razmišljanje in delovanje v smeri večje ozaveščenosti o potrebi športa je osnova za razvoj dojemanja športa kot vrednote (Klemenčič, 2001).

Starše je treba seznaniti z možnostmi za vključevanje učencev v različne gibalne/športne dejavnosti in programe, ki jih ponuja šola. Te dejavnosti mora šola podrobneje predstaviti v publikaciji za starše ter na roditeljskih sestankih in svetih staršev. Glede na to, da so starši pogosto pobudniki in sofinancerji takšnih programov, bi za učinkovitejše pridobivanje

sredstev staršev in lokalnih skupnosti morale šole večkrat in bolje predstavljati tudi učinke svojega dela (Kovač in Jurak, 2010). Dobro je, da starše povabimo tudi na predstavitev letnega načrta in jim, glede na dane možnosti, ponudimo, da sodelujejo pri določenih dejavnostih. K ozaveščanju otrok in tudi staršev veliko pripomore vključevanje staršev v različne šolske in zunajšolske dejavnosti, kot so planinski izleti, športna tekmovanja, organizacija šol v naravi in taborov ter drugih športnih aktivnosti (Klemenčič, 2001).

Če želimo, da pride do kakovostnih sprememb na področju ukvarjanja z gibalnimi/športnimi dejavnostmi, je treba delovati hkrati na odrasle in otroke. Otroke je treba vključevati v gibalne/športne dejavnosti in jim omogočati gibalno bogato okolje, starše pa ozaveščati in usmerjati v ustrezna okolja, v katera bodo lahko vključili otroke in se tudi sami aktivno udeleževali v gibalnih/športnih aktivnostih in jim postali vzor (Šimunič idr., 2010). Pomembno je, da šola pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti upošteva vse družbene dejavnike, predvsem pa mora k sodelovanju pritegniti tudi lokalno skupnost, starše in učitelje ter podpirati dialog med njimi kot partnerji v izobraževanju (Klemenčič, 2001). Skupno delovanje ter otrokova lastna aktivnost bosta privedla do zelenega rezultata, ki je, da bi otroci doživljali veselje ob določeni športni aktivnosti (Kropej, 2007).

2.5 Odnos učencev in učiteljev do predmeta šport

»Družbena funkcija nekega predmeta določa njegov položaj v vzgojno-izobraževalnem sistemu« (Strel, Jurak in Kovač, 2003, str. 35). Družba z vključevanjem športa v kurikulum rešuje predvsem vprašanja telesnega in gibalnega razvoja, ki je skladen s psihosocialnim razvojem posameznika, ter vprašanje socializacije in vpliva na zdravje s kompenzacijo negativnih učinkov sodobnega življenja. Kolikšno število ur bo namenjeno nekemu predmetu in kakšen pomen mu bodo pripisovali učenci, starši in učitelji, je odvisno od pomena predmeta za razvoj učencev ter od vloge in pomena predmeta za širšo družbo (prav tam). »Pomen posameznih predmetov se kaže tudi v tem, kakšna je vloga posameznega predmeta pri ocenjevanju, napredovanju v srednje šole, pri nacionalnih preizkusih znanja, šolskih tekmovanjih, dodatnem in dopolnilnem pouku, potrebi po inštrukcijah, v obsegu in vsebinah dni dejavnosti ter šole v naravi [...]« (Strel idr., 2003, str. 35). Otroci vidijo v športu in drugih šolskih predmetih drugačno vlogo in pomen kot njihovi starši in družba. Ker mladi šele iščejo svoje mesto v družbi, so za njih pri predmetu šport v ospredju vrednote kot prijateljstvo, druženje in zabava in ne zdrav način življenja ali telesni ter gibalni razvoj, ki ga v ospredje postavljajo odrasli (prav tam).

2.6.1 Odnos učencev do predmeta šport

Strel in sodelavci (2003) so raziskovali, kako učenci ocenjujejo pomembnost predmeta šport v primerjavi z drugimi šolskimi predmeti in ugotovili, da največji pomen za življenje učenci pripisujejo predmetom: matematika, slovenščina, šport in tuji jezik. Mlajši učenci uvrščajo šport na tretje mesto, medtem ko učenci višjih razredov šport vrednotijo nižje, in sicer mu pripisujejo manjši pomen za življenje kot tujemu jeziku ter ga uvrščajo na četrto mesto po pomembnosti. Da šport po pomembnosti za nadaljnje življenje učenci uvrščajo na četrto mesto za matematiko, slovenščino in angleščino, je ugotovila tudi Košak (2013), poleg tega je ugotovila tudi, da je predmet šport med učenci najbolj priljubljen šolski predmet. Razlog, da učenci uvrščajo šport tako visoko, je verjetno tudi, da šport, za razliko od drugih predmetov, s svojimi dejavnostmi zunaj rednega pouka in vpetostjo v druge oblike dejavnosti (športni dnevi, šole v naravi, interesne dejavnosti, šolska športna tekmovanja) učencem omogoča

pridobivanje številnih dragocenih izkušenj, ki so pomembne pri njihovem uveljavljanju v življenju in jim hkrati omogoča kakovostno preživljanje prostega časa. Šport je tudi edini predmet v šoli, kjer je poudarjena gibalna zmogljivost učencev (Strel idr., 2003). Rak (2011) je v svoji raziskavi ugotovila, da 82 % učencev rado obiskuje pouk športa in da si kar 70,6 % učencev želi več ur športne vzgoje na teden. »Vzroki za priljubljenost predmeta so poleg učnih vsebin tudi v načinih poučevanja (različne metode in oblike dela, raznovrstni pripomočki, izbirnost vsebin, diferenciacija in individualizacija) ter učenja (samodokazovanje, sodelovanje, tekmovanje)« (Strel idr., 2003, str. 38). Večini učencev je najbolj všeč, da se pri predmetu šport družijo s sošolci, igrajo skupinske igre, spoznavajo različne športe in da pouk poteka na prostem (Rak, 2011). Da je predmet šport med učenci skozi celotno osnovnošolsko obdobje najbolj priljubljen predmet, kaže na pozitivne izkušnje učencev s šolsko športno vzgojo, vendar pa je v odnosu do drugih predmetov šport manj spoštovan in ima nižji položaj, kar izhaja iz dejstva, da se vsebine športa, v primerjavi z vsebinami drugih predmetov, posredujejo manj teoretično, kar daje predmetu manjši akademski status (Strel idr., 2003).

Škof in sodelavci (2005) so ugotovili, da za športno vzgojo pri učencih prevladuje notranja motivacija nad zunanjo motivacijo. To pomeni, da učence pri urah športa v večji meri spodbuja želja po razvijanju sposobnosti in pridobivanju novih izkušenj ter spoznanj kot tekmovalnost in primerjanje z drugimi. »Ti rezultati so spodbudni, saj je notranja motivacija trajnejša, vedno pozitivna in nasploh koristnejša za učinkovit učni proces« (Škof idr., 2005, str. 114). Škof in sodelavci (2005) so med drugim ugotovili, da so dečki bolj notranje in zunanje motivirani za delo pri urah športa kot deklice. Motivacija za šport pa se spreminja tudi s starostjo, in sicer so mlajši učenci (osnovnošolci) bolj motivirani za delo pri urah športa kot starejši učenci (srednješolci). Rezultati te študije so pokazali tudi, da na nekatere dejavnike motivacije pri urah športa pomembno vpliva šolsko okolje. »Način delovanja šole in doseganje ciljev vplivata na delovanje učiteljev ter tudi na dosežke učencev« (prav tam, str. 118), prav tako pa ima velik vpliv tudi »šolska klima, ki razvija ustrezne medosebne odnose, osebni razvoj posameznikov in stabilen socialni sistem, ki omogoča višjo motivacijo vseh sodelujočih« (Moss, 1979, v Škof idr., 2005, str. 118).

2.6.2 Odnos učiteljev do predmeta šport

Razredni učitelji se zavedajo pomembnosti gibalne/športne dejavnosti za otrokov razvoj, zato predmet šport uvrščajo med tri šolske predmete, ki so najpomembnejši za življenje otrok (Semič, 2014). Zavedajo se tudi, da s svojim zgledom in pozitivnim odnosom do športa vplivajo na učence tako pri športu kot v drugih situacijah (Jager, 2012), vendar pa je šport predmet, ki ga veliko razrednih učiteljev precej nerado poučuje (Semič, 2014). Predmetni učitelji vlogo predmeta šport vrednotijo zelo različno. Nekateri ga razumejo predvsem kot sprostitev od večurnega sedenja in umskega dela, drugi pa mu pripisujejo resnejši vzgojno-izobraževalni pomen. Tudi športni pedagogi imajo na predmet, ki ga poučujejo, različne poglede, predvsem kar se tiče ocenjevanja, števila ur, namenjenih predmetu, in samega izvajanja pouka (Kristan, 2009).

Raziskava, ki jo je opravila avtorica Mandelc (2005), je pokazala, da so ure športne vzgoje pogosto krajše in tudi nerealizirane na račun drugih predmetov. Ugotovila je tudi, da večina učiteljev šport še vedno vodi v neprimerni športni opremi, kar je pomembno predvsem zaradi zagotavljanja varnosti. Velik delež razrednih učiteljev pri pripravi na uro športa ali letne priprave nikoli ne sodeluje s športnim pedagogom, prav tako pa se večina razrednih učiteljev in učiteljic ne udeležuje strokovnih izpopolnjevanj in dodatnih izobraževanj, kar je lahko tudi

posledica drugih težav, kot so denar in prosti dnevi in ne nujno nezainteresiranosti učiteljev (Štemberger, 2005a). Vse to kaže, da učitelji, kljub temu da se zavedajo pomena gibanja za razvoj otrok, ne naredijo dovolj, da bi bil pouk športa karseda kakovostno izveden.

Učiteljevo zavedanje, da njegov individualni odnos vpliva na odnos učencev do športa, je zelo pomembno. Če so njegova stališča in prepričanja do športa in zdravega življenja pozitivno naravnana, bo učitelj te vrednote lahko prenašal tudi na učence pri pouku. Učiteljeva uspešnost pri poučevanju je odvisna od njegovih prepričanj o pomembnosti športa in vsebin, ki jih poučuje in hkrati od njegovih znanj, usposobljenosti, osebnostnih lastnosti (Škof idr., 2005) motivacije ter pogojev, ki jih ima za opravljanje svojega dela.

»Podatki o položajih posameznega predmeta so lahko koristni za spremembe v strukturi predmeta in neposredno izpeljavo v šolskem sistemu« (Strel idr. 2003, str. 36). Mnenja učencev in učiteljev so samo eden izmed dejavnikov, ki lahko opredeljujejo pomen posameznega šolskega predmeta, vendar so njihova mnenja pomembna, saj so oni tisti, ki neposredno doživljajo izvajanje šolskega procesa (prav tam).

3.0 CILJI

Glede na predmet in problem raziskave smo si zastavili naslednje cilje. Ugotoviti želimo:

- ali starši uvrščajo šport med šolske predmete, ki so pomembni za življenje otroka, mladostnika in odraslega človeka, ter zakaj je po njihovem mnenju šolski predmet šport pomemben/nepomemben;
- kako pogosto starši od učitelja/-ice izvedo, kako njihov otrok sodeluje pri šolskem predmetu šport, kakšen je njegov napredek ter kakšne rezultate je dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton;
- ali starši dobijo dovolj informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah njihovega otroka pri šolskem predmetu šport;
- mnenje staršev o načinu poučevanja in ocenjevanja pri predmetu šport, o številu ur, namenjenih učnemu predmetu šport, ter o ponudbi dodatnih športnih dejavnosti v šoli;
- kako pogosto starši otrokom napišejo opravičilo za neaktivnost pri šolskem predmetu šport in na športnem dnevu ter kateri so najpogostejši razlogi za pisanje opravičil.

4.0 HIPOTEZE

Z raziskavo bomo preverili naslednje hipoteze:

H1: Večina staršev od učitelja/-ice redko izve, kako njihov otrok sodeluje pri šolskem predmetu šport, kakšen je njegov napredek ter kakšne rezultate je dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton.

H2: Večina staršev želi dobiti več informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah njihovega otroka pri šolskem predmetu šport.

H3: Največji delež staršev meni, da se predmeta šport ne bi smelo ocenjevati.

H4: Največji delež staršev meni, da je predmetu šport namenjenih premajhno število ur.

H5: Največji delež staršev meni, da šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti.

H6: Največji delež staršev meni, da bi šolski predmet šport na razredni stopnji moral poučevati športni pedagog.

H7: Največ staršev napiše otroku opravičilo za neaktivnost pri šolskem predmetu šport enkrat do dvakrat letno, za nesodelovanje na športnem dnevu pa večina staršev otrokom ne piše opravičil.

H8: Najpogostejši razlog, da starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost pri šolskem predmetu šport ali za nesodelovanje na športnem dnevu, je slabo počutje otroka.

H9: Večina staršev športa ne uvršča med tri najpomembnejše predmete za življenje otroka, mladostnika in odraslega človeka.

5.0 METODE DELA

5.1 Vzorec merjencev

V raziskavi smo uporabili namenski vzorec. V njej so prostovoljno in anonimno sodelovali starši primorsko-notranjske regije, katerih otroci obiskujejo prvih pet razredov osnovne šole. Vprašalnik je rešilo 409 staršev.

5.2 Vzorec spremenljivk

Podatke smo zbirali s pomočjo ankete. Za potrebe raziskovanja smo oblikovali anketni vprašalnik, ki je sestavljen iz štirinajstih vprašanj, od tega je dvanajst vprašanj zaprtega tipa, eno vprašanje polodprtega tipa in eno vprašanje odprtega tipa.

Vprašanja se nanašajo na mnenje staršev o predmetu šport in zajemajo naslednje spremenljivke:

- informiranost staršev o učencu pri predmetu šport;
- ocenjevanje pri predmetu šport;
- primernost števila ur, namenjenih predmetu šport;
- ponudba dodatnih športnih dejavnosti;
- opravičevanje pri predmetu šport;
- pomembnost predmeta šport za življenje.

5.3 Organizacija meritev

Podatke smo zbirali od novembra 2014 do januarja 2015. Prek elektronske pošte smo se z ravnateljicami štirih osnovnih šol v primorsko-notranjski regiji dogovorili za pomoč pri opravljanju raziskave. Anketne vprašalnike smo nato dostavili učiteljem teh šol, ki so vprašalnike razdelili staršem, vrnjene vprašalnike pa dostavili ravnateljicam. Vprašalnike smo nato v dogovorjenem roku prevzeli. Razdelili smo 660 vprašalnikov, od tega jih je bilo izpolnjenih in vrnjenih 409, kar pomeni, da je bila odzivnost 62 %.

5.4 Metode obdelave podatkov

Številčne podatke smo vnesli v program Excel in jih nato statistično obdelali v programu SPSS. Izračunali smo pogostost pojavljanja posameznih odgovorov oziroma njihovo frekvenco in izraženost v odstotkih in rezultate prikazali v tabelah. Odgovore na vprašanja odprtega in polodprtega tipa smo vsebinsko analizirali, jih prešteli in razporedili od najbolj do najmanj pogostega.

6.0 REZULTATI IN RAZPRAVA

V tem poglavju bomo predstavili rezultate raziskave. Predstavili in interpretirali bomo vsa vprašanja, na katera so odgovarjali anketiranci. Dobljene rezultate bomo primerjali z izsledki raziskav, ki so že bile izvedene na tem področju.

1. vprašanje: Kako pogosto vam učitelj/-ica na govorilnih urah sam/-a od sebe pove, kako vaš otrok sodeluje pri predmetu šport in kakšen je njegov napredek?

S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, kako pogosto učitelji/-ice staršem predstavijo, kako njihov otrok sodeluje pri predmetu šport, kakšen je njegov napredek in ali se srečuje s kakšnimi težavami.

***Tabela 1:** Kako pogosto starši od učitelja/-ice dobijo informacije o sodelovanju in napredku otroka pri predmetu šport*

	f	f %
Pogosto	148	37,1
Redko	165	41,4
Nikoli	86	21,6
SKUPAJ	399	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Največ staršem, to je 41,4 %, učitelj/-ica redko pove, kako njihov otrok sodeluje pri predmetu šport. 37,1 % staršem učitelj/-ica pogosto predstavi delovanje njihovega otroka pri predmetu. 21,6 % staršev pa se z učiteljem/-ico nikoli ne pogovarja o sodelovanju njihovega otroka pri predmetu šport. Torej kar 63 % staršev redko ali celo nikoli ne dobi povratne informacije o delovanju svojega otroka pri predmetu šport. Iz dobljenih rezultatov lahko sklepamo, da učitelji na govorilnih urah še vedno dajejo večji poudarek pogovoru o drugih šolskih predmetih, čeprav so rezultati v raziskavi, ki jo je opravila Semič (2014), pokazali, da se 59,4 % učiteljev s starši o predmetu šport pogovarja enako pogosto kot o drugih predmetih. Semič (2014) je ugotovila tudi, da učitelji predmet šport uvrščajo med tri najpomembnejše predmete za življenje otroka, prav tako je raziskava, ki jo je opravila Jager (2012) pokazala, da je kar 93,3 % razrednih učiteljev mnenja, da so vsi predmeti enako pomembni za razvoj otrok in njihovo splošno izobrazbo. Glede na izsledke raziskav, ki kažejo na to, da učitelji predmetu šport v šoli pripisujejo velik pomen, bi lahko pričakovali, da se bodo s starši pogosteje pogovarjali o sodelovanju, napredku in morebitnih težavah njihovih otrok pri tem predmetu. Do teh razhajanj verjetno prihaja tudi, ker učitelji na vprašanja o izvajanju predmeta šport in odnosu do tega predmeta pogosto odgovarjajo tako, kot mislijo, da je prav, in ne tako, kot dejansko čutijo in delujejo v praksi. Razlog za to, da se učitelji na govorilnih urah nikoli ali redko pogovarjajo s starši o predmetu šport, bi lahko bil tudi, da se pri tem predmetu težave pojavljajo redkeje kot pri drugih predmetih, prav tako pa ta predmet še vedno pogosto velja za vzgojni in ne za izobraževalni predmet, kar mu daje nižji akademski status, kot ga imajo nekateri drugi šolski predmeti. Učitelji bi se s starši morali večkrat pogovarjati o sodelovanju njihovih otrok pri predmetu šport in jim predstaviti dosežke otrok, saj jim bodo na tak način sporočili, da je šport šolski predmet, ki je pomemben za življenje otroka in kasneje odraslega.

2. vprašanje: Kako pogosto na govorilnih urah vprašate učitelja/-ico, kako vaš otrok sodeluje pri predmetu šport in kakšen je njegov napredek?

S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, kako pogosto starši na govorilnih urah sami vprašajo učitelja/-ico o tem, kako njihov otrok sodeluje pri pouku športa, kakšen je njegov napredek in ali ima kakšne težave.

***Tabela 2:** Kako pogosto starši vprašajo učitelja/-ico, kako njihov otrok sodeluje pri predmetu šport*

	f	f %
Pogosto	102	25,6
Redko	179	45,0
Nikoli	117	29,4
SKUPAJ	398	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Le 25,6 % staršev je odgovorilo, da pogosto vprašajo učitelja/-ico, kako njihov otrok sodeluje pri predmetu šport. 45,0 % staršev učitelja/-ico o tem vpraša redko, 29,4 % pa nikoli. Če dobljene podatke povežemo z odgovori pri prejšnjem vprašanju, lahko vidimo, da se večina staršev in učiteljev nikoli ali redko na govorilnih urah pogovarja o sodelovanju, dosežkih ali težavah otrok pri predmetu šport. Učitelji torej starše premalo obveščajo o dosežkih učencev, starši pa se po drugi strani premalo zanimajo zanje. Nekaj staršev je pripisalo, da sami vedo, ali ima otrok težave pri športu in zato učitelja/-ice o tem ne sprašujejo. Razlog za to, da starši učitelja/-ice ne sprašujejo o sodelovanju in napredku otroka pri predmetu šport, je tudi, da starši predmet šport vidijo predvsem kot predmet, pri katerem se učenci razgibajo in sprostijo, in ne toliko kot izobraževalni predmet, ki vpliva na splošno učno uspešnost njihovega otroka in posledično na njihove nadaljnje možnosti za izobraževanje. Kot smo že omenili, se pri tem predmetu učne težave pojavljajo redkeje kot pri drugih šolskih predmetih, kar je tudi lahko razlog, da se starši in učitelji redko pogovarjajo o predmetu šport. Prav tako pri predmetu šport učenci v povprečju dosegajo dober učni uspeh. Kot sta ugotovili Ponikvar (2012) in Knavs (2013), je večina učencev drugega triletja, ki so ocenjeni številčno, ocenjenih z oceno odlično ali prav dobro. Kljub temu da je v povprečju splošni učni uspeh pri predmetu šport boljši kot pri drugih šolskih predmetih, je zaskrbljujoče, da so gibalne sposobnosti otrok in mladostnikov v zadnjih letih slabše, kot so bile v preteklosti, prav tako narašča tudi delež otrok in mladostnikov s prekomerno telesno težo, zato skrb staršev za sodelovanje, dosežke in težave svojih otrok pri predmetu šport ne bi bila odveč.

3. vprašanje: Ali vam učitelj/-ica predstavi rezultate, ki jih je vaš otrok dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton?

Na to vprašanje so odgovarjali starši, katerih otroci obiskujejo 2.–5. razred osnovne šole in so že bili kdaj testirani za podatkovno zbirko športnovzgojni karton. Z vprašanjem smo želeli ugotoviti, ali učitelji staršem predstavijo dosežke njihovih otrok pri testiranju za športnovzgojni karton.

Tabela 3: Ali starši dobijo informacije o dosežkih otroka pri testiranju za športnovzgojni karton

	f	f %
Da	95	28,4
Ne	239	71,6
SKUPAJ	334	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Podatki kažejo, da večina staršev, to je 71,6 %, ne dobi informacij o tem, kakšne rezultate je njihov otrok dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton. Le 28,4 % staršev pa je z dosežki seznanjenih. Da večina staršev ni dovolj informiranih o motoričnih sposobnostih svojih otrok, je ugotovila tudi Žganec (2011). Njena raziskava je pokazala, da večina staršev še ni videla športnovzgojnega kartona svojega otroka in se o dosežkih ne pogovarja z učitelji, želijo pa si, da bi imeli več informacij o dosežkih otrok iz preteklih let in da bi se o teh z učitelji tudi pogovorili. Tudi Semič (2014) je ugotovila, da velik delež učiteljev staršem ne predstavi rezultatov športnovzgojnega kartona, vendar pa je več kot 40 % učiteljev, ki so sodelovali v raziskavi, trdilo, da starše z rezultati seznanijo. Glede na izsledke naše in drugih raziskav lahko sklepamo, da večina staršev ni seznanjena z rezultati, ki jih je njihov otrok dosegel pri testiranju gibalnih sposobnosti in telesnih značilnosti. Ta podatek zagotovo ni spodbuden, glede na to, da Kovač in Jurak (2010) kot enega izmed namenov za zbiranje podatkov o gibalnih sposobnostih otrok in mladostnikov navajata prav svetovanje staršem in otrokom glede na ovrednotene podatke. Poleg tega pa je šola staršem dolžna v skladu z zakonom zagotoviti vpogled v osebne podatke o njihovem otroku, vsebovane v šolski dokumentaciji (Pravilnik o zbiranju in varstvu osebnih podatkov na področju osnovnošolskega izobraževanja, 2004), med katere spadajo tudi podatki v zbirki o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih učencev. Naloga učiteljev je torej, da tako otrokom kot staršem predstavijo dosežke testiranja za športnovzgojni karton in jim na ta način omogočijo spremljanje telesnega in gibalnega razvoj njihovih otrok ter jim, če je treba, tudi svetujejo.

Glede na dobljene podatke pri prvih treh vprašanjih lahko **hipotezo 1, ki pravi, da večina staršev od učitelja/-ice redko izve, kako njihov otrok sodeluje pri šolskem predmetu šport, kakšen je njegov napredek ter kakšne rezultate je dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton, potrdimo.**

4. vprašanje: Ali bi si želeli dobiti več informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah svojega otroka pri predmetu šport?

Z vprašanjem smo želeli ugotoviti, ali bi starši želeli izvedeti več o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah svojega otroka pri predmetu šport.

Podatki kažejo, da bi kar 67,2 % staršev rado dobilo več informacij o sodelovanju svojega otroka pri tem predmetu. 32,8 % staršev pa je odgovorilo, da ne želijo več informacij. Visok odstotek staršev, ki jih zanima, kako njihov otrok napreduje na gibalnem področju, je lahko pozitivna spodbuda za učitelje, da se v prihodnje na govorilnih urah in roditeljskih sestankih posvetijo tudi pogovoru o sodelovanju, napredku in morebitnih težavah učencev pri predmetu šport.

Tabela 4: Ali starši želijo dobiti več informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah otroka pri predmetu šport

	f	f %
Da	266	67,2
Ne	130	32,8
SKUPAJ	396	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Hipotezo 2, ki pravi, da večina staršev želi dobiti več informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah svojega otroka pri šolskem predmetu šport, lahko potrdimo.

5. vprašanje: Kakšno bi po vašem mnenju morale biti ocenjevanje pri predmetu šport: opisno, številčno, brez ocene?

S tem vprašanjem smo želeli preveriti, kateri način ocenjevanja pri predmetu šport se staršem zdi najprimernejši.

Tabela 5: Mnenje staršev o tem, na kakšen način bi morali ocenjevati predmet šport.

	f	f %
Opisno	217	53,6
Številčno	130	32,1
Brez ocene	58	14,3
SKUPAJ	405	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Ugotovili smo, da največji delež staršev, to je 53,6 %, meni, da bi morale biti ocenjevanje pri predmetu šport opisno. 32,1 % staršev se zdi številčno ocenjevanje najprimernejši način ocenjevanja. Le 14,3 % staršev pa je mnenja, da ocena pri predmetu šport ni potrebna. Pričakovali smo drugačne rezultate, in sicer smo predpostavljali, da največji delež staršev meni, da predmeta šport ni treba ocenjevati. Do takšnih ugotovitev sta namreč prišla tudi Peterlin in Pavli (1995, v Kristan, 1995), ki sta proučevala stališča staršev o ocenjevanju šolske športne vzgoje (danes predmeta šport). V njuni raziskavi je bilo 70,4 % staršev mnenja, da ocena pri športni vzgoji ni potrebna, kar 91 % staršev pa je izrazilo željo, da njihov otrok nima ocene iz športne vzgoje. Starši oceni iz športne vzgoje torej niso pripisovali skoraj nikakršne vrednosti. V svoji raziskavi pa smo ugotovili, da je danes kar 85,7 % staršev naklonjenih ocenjevanju predmeta šport. K temu je verjetno pripomoglo dejstvo, da je bilo z devetletno osnovno šolo uvedeno številčno oziroma opisno ocenjevanje vseh šolskih predmetov, kar naj bi spodbudilo enakovredno dojetje teh. Peterlin in Pavli (prav tam) sta ugotovila tudi, da bi le 27,5 % staršev želelo pisno informacijo o uspešnosti svojega otroka na področju športa. Njuni podatki so bili pridobljeni pred uvedbo opisnega ocenjevanja pri športni vzgoji in kot kaže, se je stališče staršev do ocenjevanja tega predmeta skozi leta spremenilo.

Glede na to, da bi večina staršev (67,2 % staršev otrok prvega triletja in 86,1 % staršev otrok drugega triletja), če bi lahko izbirala, izbrala številčno ocenjevanje (Vogrinc idr., 2009, v Bela

knjiga o vzgoji in izobraževanju, 2011), je zanimiv podatek iz naše raziskave, da je pri predmetu šport več kot polovica staršev naklonjenih opisnemu ocenjevanju. Vogrinc in sodelavci (2009, v Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju, 2011) so ugotovili tudi, da velik del staršev (75,1 % staršev otrok prvega triletja in 66,0 % staršev otrok drugega triletja) kot tudi učiteljev prvega in drugega triletja meni, da bi morale biti ocenjevanje predmeta šport (poleg predmetov glasbena in likovna umetnost) besedno. Starši torej v splošnem zagovarjajo številčno ocenjevanje, v primeru predmeta šport pa so bolj naklonjeni besednemu ali opisnemu ocenjevanju. Zanimivo bi bilo raziskati, zakaj je tako, vendar lahko sklepamo, da je to posledica dojemanja predmeta šport kot »vzgojnega predmeta«, katerega namen naj ne bi bil le pridobivanje športnih znanj in razvijanje gibalnih sposobnosti, ampak predvsem spodbujanje želje in pozitivnega odnosa do gibanja in posledično zdravega življenjskega sloga, prav ocenjevanje pa je lahko tisti dejavnik, ki zmanjšuje notranjo motivacijo, voljo in zanimanje otrok. Tudi strokovnjaki na področju didaktike športa glede ocenjevanja predmeta šport niso enotni. Zagovorniki zatrjujejo, da se z ocenjevanjem ohranja ravnotežje v pomembnosti posameznih predmetov in upoštevanje individualnih razlik med učenci (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju, 2011). Na drugi strani pa strokovnjaki, med katerimi so tudi številni učitelji, poudarjajo, da se vrednost nekega predmeta meri po tem, koliko učenci pri njem pridobijo in ne po ocenah ter da je temeljni namen šolskega predmeta šport vzgojiti in izobraziti učence, da bi razumsko in čustveno sprejeli gibanje kot sestavni del zdravega življenja, kar pa je težko doseči pod pritiskom ocenjevanja (Žolnir, 2011).

Glede na to, da je med učenci predmet šport še vedno najbolj priljubljen šolski predmet, številčno ocenjevanje očitno le nima tako velikih negativnih posledic. Zagotovo pa slabše ocene vplivajo predvsem na motivacijo in željo po športnem udejstvovanju tistih učencev, ki zaradi različni vzrokov pri športu ne dosegajo dobrih rezultatov. Zato bi bilo učence smiselno spodbujati ne s številčnim ocenami, pač pa s povratnimi informacijami o njihovem napredku, torej z opisnimi ocenami, ki spodbujajo tekmovalnost učenca s samim s seboj in ne primerjanja sebe z drugimi učenci. Poleg tega pa kakovostne opisne ocene tako učencem kot tudi staršem nudijo vpogled v dosežke in znanje učencev ter njihova močna področja in tista področja, ki jih mora s pomočjo učiteljev in staršev še razvijati.

Hipotezo 3, ki pravi, da največji delež staršev meni, da se predmeta šport ne bi smelo ocenjevati, ovržemo.

6. vprašanje: Športu so namenjene 3 šolske ure tedensko. Ali je po vašem mnenju število ur, namenjenih predmetu šport: primerno, preveliko, premajhno?

S tem vprašanjem smo želeli ugotoviti, kakšno je mnenje staršev o številu ur, namenjenih predmetu šport.

Tabela 6: Mnenje staršev o primernosti števila ur, namenjenih predmetu šport

	f	f %
Primerno	237	58,1
Preveliko	5	1,2
Premajhno	166	40,7
SKUPAJ	408	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Največji delež staršev, to je 58,1 %, meni, da je število ur, namenjenih pouku športa, primerno. Razmeroma velik delež staršev, to je 40,7 %, pa meni, da je število ur, namenjenih predmetu šport premajhno. Starši, ki so odgovorili, da je športu namenjenih preveč ur, so redki, takšno mnenje ima namreč le 1,2 % staršev. Tudi raziskava, ki so jo opravili Valenčič Zuljan in sodelavci (2011), je pokazala, da večina staršev kot tudi ravnateljev ter učiteljev meni, da je v 1. in 2. triletju športu namenjen ustrezen delež ur pouka. Primerjali so tudi predmetnike različnih evropskih držav in ugotovili, da je Slovenija po deležu ur, namenjenih pouku športa, v 2. triletju med državami, ki namenjujejo temu predmetu največji delež ur (v 3. triletju je delež ur pod evropskim povprečjem). Več ur pouka športa imata v 2. triletju le še Madžarska in Francija. Kljub temu pa število ur, ki ga učenci preživijo pri pouku športa, ne zadostuje njihovim dnevnim potrebam po gibanju. Celotna ura predmeta šport ne traja 45 minut, ampak le približno 35 minut (Štemberger, 2005b; Pušnik, 2013), povprečni efektivni čas ure športa pa je le 9 minut (Štemberger, 2005b). Poleg tega se je življenjski slog otrok in mladostnikov močno spremenil in pogosto v svoj prosti čas ne vključujejo (dovolj) gibanja. Tako jih veliko ne dosega niti minimalnih priporočil za gibalno aktivnost, ki je 60 minut zmernega do intenzivnega gibanja dnevno. Zajec in sodelavci (2010) so ugotovili, da imajo starši sicer pozitivno mnenje o gibalnih/športnih dejavnostih in vidijo prednosti zdravega načina življenja, ne vedo, pa koliko in kako pogosto naj bi se njihovi otroci gibalno/športno udeleževali. Zato je pomembno ozaveščanje tako otrok kot tudi staršev o zadostni količini gibanja otrok in mladostnikov v prostem času. Naloga učiteljev in šole pa je razmislek o ukrepih, ki bi povečali gibalno aktivnost otrok med urami športa kot tudi med ostalim časom, ki ga učenci preživijo v šoli.

Hipotezo 4, ki pravi, da največji delež staršev meni, da je predmetu šport namenjenih premajhno število ur, ovržemo.

7. vprašanje: Ali menite, da šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti, v katere se lahko otroci vključijo prostovoljno? (Te dejavnosti so npr. šolska športna tekmovanja, šola v naravi, športni tabori, minuta za zdravje, rekreativni odmor, oddelki z dodatno športno ponudbo idr.)

S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, kakšno je mnenje staršev o ponudbi dodatnih športnih dejavnosti, v katere se lahko učenci vključijo prostovoljno.

Tabela 7: Mnenje staršev o tem, ali šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti

	f	f %
Dovolj	344	84,1
Premalo	59	14,4
Preveč	6	1,5
SKUPAJ	409	100,0

Legenda: f – število staršev, f % - odstotek staršev

84,1 % staršev meni, da šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti. 14,4 % jih meni, da šola ponuja premalo dodatnih športnih dejavnosti, 1,5 % pa je tistih, ki menijo, da jih nudi preveč. Primerjali smo ponudbo dodatnih športnih dejavnosti šol, na katerih smo izvedli raziskavo, in ugotovili, da se precej razlikuje. Šola, ki ima najbogatejšo ponudbo dodatnih

športnih dejavnosti, učencem ponuja nadstandardni športni program, v okviru katerega imajo učenci v svojem urniku več ur pouka športa, ki ga skupaj vodita učitelj razrednega pouka in športni pedagog, poleg tega se učenci vsako leto udeležijo tudi večdnevni dejavnosti, kot so plavanje, smučanje, planinarjenje in jadrnanje ter različnih tečajev, prek katerih spoznajo številne športe. Šola ponuja tudi številne športne interesne dejavnosti, kot so planinski in lokostrelski krožek, golf, namizni tenis, odbojko, nogomet, kolesarski in gibalni krožek in se vključuje v državna športna projekta Zlati sonček in Krpan. Na šoli, ki ima najskromnejšo ponudbo dodatnih športnih dejavnosti, pa ponujajo le interesno dejavnost športne urice. Glede na to, da so razlike v ponudbi velike in da je ta na nekaterih šolah zelo skromna, je zanimiv podatek, da je velika večina staršev s ponudbo športnih dejavnosti, v katere se lahko njihovi otroci vključijo, zadovoljna.

Namen dodatnih športnih dejavnosti, ki jih ponujajo šole, je spodbuditi interes učencev za gibanje in šport in jim omogočiti ukvarjanje z gibalnimi/športnimi dejavnostmi tudi, ko niso pri pouku. Koliko in kakšne dodatne gibalne/športne dejavnosti bodo šole ponudile, je pogosto pogojeno z njihovimi finančnimi zmožnostmi. Vendar pa je veliko odvisno tudi od volje in interesa šole, da te dejavnosti ponudi. Nekatere dejavnosti, kot so na primer minuta za zdravje ali rekreativni odmor, za šolo ne pomenijo dodatnih stroškov, zahtevajo pa nekoliko drugačno organizacijo pouka. Šport v šoli ne bi smel biti omejen le na pouk predmeta šport, ampak bi moral postati del šolske rutine, kot so gibalne/športne dejavnosti med odmori, v podaljšanem bivanju ter gibalne/športne dejavnosti med urami pouka.

Hipotezo 5, ki pravi, da največji delež staršev meni, da šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti, potrdimo.

8. vprašanje: Kdo bi po vašem mnenju moral poučevati predmet šport na razredni stopnji?

S tem vprašanjem smo želeli ugotoviti mnenje staršev o tem, kdo bi moral poučevati predmet šport na razredni stopnji.

Tabela 8: Mnenje staršev o tem, kdo bi moral poučevati predmet šport na razredni stopnji

	f	f %
Razredni učitelj	63	15,6
Športni pedagog	153	37,8
Razredni učitelj in športni pedagog skupaj	189	46,7
SKUPAJ	405	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Predmet šport lahko v 1. triletju ter v 4. in 5. razredu poučuje učitelj razrednega pouka, v 4. in 5. razredu pa lahko šport poučuje tudi športni pedagog (Odredba o smeri izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni osnovni šoli, 1999). Praksa na šolah, kjer smo izvedli raziskavo, je zelo različna. Na eni izmed šol predmet šport poučujeta športni pedagog in razredni učitelj skupaj; na drugi so z letošnjim šolskim letom uvedli skupno poučevanje dveh pedagogov od 3. razreda dalje; na tretji šoli v 1. triadi poučuje razredni učitelj ter v 2. triadi športni pedagog; na četrti šoli pa šport poučuje razredni učitelj sam. Podatki kažejo, da skoraj polovica staršev

meni, da bi predmet šport morala poučevati razredni učitelj in športni pedagog skupaj. 37,8 % staršev meni, da bi šport moral poučevati športni pedagog. Le 15,6 % staršev pa meni, da bi šport moral poučevati razredni učitelj sam. Starši torej bolj podpirajo poučevanje športnega pedagoga kot poučevanje razrednega učitelja, saj verjetno predpostavljajo, da je športni pedagog ustrezneje izobražen za poučevanje športa kot razredni učitelj. Tudi Zajec in sodelavci (2010) so prišli do ugotovitve, da več kot polovica staršev meni, da bi bilo za otrokov gibalni razvoj dobro, da bi gibalne/športne dejavnosti vodili vzgojitelji in športni pedagogi skupaj. Kot kaže, se veliko staršev zaveda prednosti skupnega poučevanja športnega pedagoga in razrednega učitelja. Takšen način poučevanja bi morali podpirati tudi ravnatelji, saj lahko s skupnim poučevanjem vsak od učiteljev s svojim znanjem doprinese h kakovostnejšemu izvajanju predmeta šport.

Hipotezo 6, ki pravi, da največji delež staršev meni, da bi šolski predmet šport na razredni stopnji moral poučevati športni pedagog, ovržemo.

9. vprašanje: Kako pogosto otroku napišete opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport?

S tem vprašanjem smo želeli ugotoviti, kako pogosto starši otrokom napišejo opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport.

Tabela 9: Kako pogosto starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport.

	f	f %
Nikoli	206	51,0
Do 2-krat letno	158	39,1
Do 5-krat letno	36	8,9
Do 10-krat letno	4	1,0
Več kot 10-krat letno	0	0,0
SKUPAJ	404	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Ugotovili smo, da več kot polovica staršev otroku nikoli ne napiše opravičila za neaktivnost pri predmetu šport. 39,1 % staršev otroku opravičilo napiše 1- do 2-krat letno, 8,9 % staršev otroku napiše opravičilo 3- do 5-krat letno, več kot 5-krat letno pa starši otrokom zelo redko napišejo opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport. Večina staršev torej otroku nikoli ali zelo redko napiše opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport. Da učencem 1. in 2. triletja starši načeloma ne pišejo opravičil, je ugotovila tudi Štemberger (2014). Jurak in sodelavci (2005) pa so ugotovili, da je opravičevanje pri učencih 3. triletja osnovne šole, še posebej pa pri dijakih, opravičevanje pogostejše, kar ni presenetljivo, saj je mlajše otroke lažje navdušiti za športne dejavnosti kot mladostnike, ki so zanje manj motivirani. V vseh obdobjih je opravičevanje pogostejše pri deklicah kot pri dečkih (Štemberger, 2014; Jurak idr., 2005).

10. vprašanje: Kako pogosto otroku napišete opravičilo za neaktivnost na športnem dnevu?

S tem vprašanjem smo želeli ugotoviti, kako pogosto starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost na športnem dnevu.

Tabela 10: Kako pogosto starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost na športnem dnevu

	f	f %
Nikoli	361	89,4
Enkrat letno	36	8,9
Večkrat letno	7	1,7
SKUPAJ	404	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Podatki kažejo, da večina staršev, to je 89,4 %, otrokom nikoli ne napiše opravičila za neaktivnost na športnem dnevu. 8,9 % to stori enkrat letno. Večkrat letno pa otroke opraviči 1,7 % staršev. Tako kot za neaktivnost pri pouku šport tudi za neaktivnost na športnem dnevu starši učencem 1. in 2. triletja redko pišejo opravičila.

Glede na odgovore pri 9. in 10. vprašanju lahko hipotezo 7, ki pravi, da največ staršev napiše otroku opravičilo za neaktivnost na šolskem predmetu šport enkrat do dvakrat letno, za nesodelovanje na športnem dnevu pa večina staršev otrokom ne piše opravičil, delno potrdimo, saj smo ugotovili, da večina staršev za neaktivnost pri šolskem predmetu šport kot tudi za nesodelovanje na športnem dnevu ne piše opravičil.

11. vprašanje: Kateri so najpogostejši razlogi, da otroku napišete opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport ali za nesodelovanje na športnem dnevu?

S tem vprašanjem smo želeli ugotoviti, kateri so najpogostejši razlogi, da starši otrokom napišejo opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport ali za nesodelovanje na športnem dnevu.

Tabela 11: Razlogi za opravičevanje otrokove neaktivnosti pri predmetu šport in športnem dnevu.

Razlogi za opravičevanje otrokove neaktivnosti pri predmetu šport in na športnem dnevu		DA	NE	SKUPAJ
Slabo počutje, glavobol	f	61	182	243
	f %	25,1	74,9	100,0
Poškodba	f	130	113	243
	f %	53,5	46,5	100,0
Bolezen (kronična, akutna)	f	79	164	243
	f %	32,5	67,5	100,0

Razlogi za opravičevanje otrokove neaktivnosti pri predmetu šport in na športnem dnevu		DA	NE	SKUPAJ
Prebolela bolezen	f	116	127	243
	f %	47,7	52,3	100,0
Otrokova nerazpoloženost, nemotiviranost za vadbo, strah pred vadbo	f	2	241	243
	f %	0,8	99,2	100,0
Drugo	f	9	234	243
	f %	3,7	96,3	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Kot najpogostejši razlog, da otroku napišejo opravičilo, so starši navedli poškodbo. Drugi najpogostejši razlog je prebolela bolezen, tretji pa kronična ali akutna bolezen. Manj staršev otroku napiše opravičilo zaradi splošnega slabega počutja. Zaradi otrokove nerazpoloženosti, nemotiviranost za vadbo ali strahu pred vadbo napišejo opravičilo le redki starši; kar 99,2 % jih je namreč odgovorilo, da to ni razlog, zaradi katerega bi otroku napisali opravičilo. Tudi Štemberger (2014) je ugotovila, da je največ opravičil napisanih zaradi poškodb otrok, medtem ko je raziskava, ki so jo opravili Jurak in sodelavci (2005) in je zajemala starejše učence in dijake, pokazala, da je najpogostejši razlog za opravičevanje bolezen, poškodba pa je šele na tretjem mestu. Glede na to, da so vse raziskave pokazale, da so zdravstvene težave najpogostejši razlog za opravičevanje sodelovanja pri predmetu šport, lahko sklepamo, da večina učencev ne vadi iz opravičljivih razlogov.

Hipotezo 8, ki pravi, da je najpogostejši razlog, da starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost pri šolskem predmetu šport ali za nesodelovanje na športnem dnevu, slabo počutje, ovržemo, saj smo ugotovili, da je najpogostejši razlog, da starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost pri šolskem predmetu šport ali za nesodelovanje na športnem dnevu, poškodba.

12. vprašanje: Če ima vaš otrok neopravičljiv razlog za neaktivnost pri predmetu šport (npr. da se mu ne ljubi; ga je strah itd.) in vas prosi, da mu napišete opravičilo, ali mu ga napišete?

S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, ali starši pišejo otrokom opravičila iz neopravičljivih razlogov.

Tabela 12: Ali starši pišejo otrokom opravičila za neaktivnost pri predmetu šport iz neopravičljivih razlogov

	f	f %
Da	7	1,7
Ne	226	55,7

Včasih	6	1,5
Tega me nikoli ne prosi	152	37,4
Če bi me prosil, bi mu ga napisal/-a	15	3,7
SKUPAJ	406	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

93,1 % staršev otroku ne napiše opravičila, če ima otrok neopravičljiv razlog. Od tega jih je 37,4 % odgovorilo tudi, da jih otrok tega nikoli ne prosi. 3,2 % staršev to stori vsaj včasih. 3,7 % staršev pa je odgovorilo, da bi otroku opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport zaradi neopravičljivega razloga napisali, če bi jih otrok za to prosil. Da 97,3 % staršev nikoli ne opraviči svojih otrok, če ti nimajo opravičljivega razloga, je ugotovila tudi Odar (2007), njena raziskava pa je med drugim pokazala, da se kar 22 % učencev vsaj enkrat letno pri predmetu šport učitelju/-ici opraviči, čeprav nimajo opravičljivega razloga za to. Podatek, da otroci staršev ne prosijo za pisanje opravičil iz neopravičljivih razlogov je zagotovo spodbuden, saj dodatno potrjuje ugotovitve, da imajo učenci v 1. in 2. triletju predmet šport radi in se ne želijo izogibati vadbi.

13. Vprašanje: S števili od 1 do 9 razvrstite šolske predmete po pomembnosti za življenje otroka in kasneje odraslega.

S tem vprašanjem smo želeli ugotoviti, kako pomemben se zdi staršem predmet šport za življenje otroka in kasneje odraslega človeka v primerjavi z ostalimi šolskimi predmeti.

Tabela 13: Razvrstitev šolskih predmetov po pomembnosti za življenje otroka in kasneje odraslega

Šolski predmet	Mesto šolskega predmeta po pomembnosti za življenje otroka in kasneje odraslega										
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	SKUPAJ
Matematika	f	212	98	45	15	7	4	6	4	13	404
	f %	52,5	24,3	11,1	3,7	1,7	1,0	1,5	1,0	3,2	100,0
Slovenščina	f	248	81	31	6	9	8	4	3	14	404
	f %	61,4	20,0	7,7	1,5	2,2	2,0	1,0	0,7	3,5	100,0
Naravoslovje	f	74	74	67	70	51	28	18	6	14	402
	f %	18,4	18,4	16,7	17,4	12,7	7,0	4,5	1,5	3,5	100,0
Družboslovje	f	68	73	57	74	54	31	20	10	16	403
	f %	16,9	18,1	14,1	18,4	13,4	7,7	5,0	2,5	4,0	100,0
Glasbena umetnost	f	24	33	35	32	46	36	55	82	59	402
	f %	6,0	8,2	8,7	8,0	11,4	9,0	13,7	20,4	14,7	100,0
Šport	f	83	54	60	40	43	62	30	17	15	404
	f %	20,5	13,4	14,9	9,9	10,6	15,3	7,4	4,2	3,7	100,0
Likovna umetnost	f	25	29	36	29	31	34	44	82	91	401
	f %	6,2	7,2	9,0	7,2	7,7	8,5	11,0	20,4	22,7	100,0
Tuji jezik	f	132	69	73	35	35	22	9	13	15	403

	f %	32,8	17,1	18,1	8,7	8,7	5,5	2,2	3,2	3,7	100,0
Gospodinjstvo	f	31	37	30	39	40	43	63	36	83	402
	f %	7,7	9,2	7,5	9,7	10,0	10,7	15,7	9,0	20,6	100,0

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Na prvo mesto so starši z 61,4 % kot najpomembnejši šolski predmet postavili slovenščino, sledi ji matematika z 52,2 % in tuji jezik z 32,8 %. Le 20,5 % staršev je na prvo mesto po pomembnosti za življenje otroka in kasneje odraslega postavilo šport.

Na drugo mesto so starši najpogosteje postavili matematiko s 24,3 %, sledi ji slovenščina z 20,0 % in naravoslovje z 18,4 %. Predmet šport je na drugo mesto po pomembnosti za življenje otroka in kasneje odraslega postavilo 13,4 % staršev.

Na tretje mesto so starši najpogosteje uvrstili tuji jezik z 18,1 %, sledi mu naravoslovje s 16,7 % in šport s 14,9 %.

Po mnenju staršev so torej trije najpomembnejši šolski predmeti za življenje otroka in kasneje odraslega človeka slovenščina, matematika in tuji jezik. Ostalim šolskim predmetom, še posebej tako imenovanim »vzgojnim predmetom«, pa starši pripisujejo manjši pomen. Kljub temu je veliko staršev vse predmete razvrstilo enakovredno, kar kaže na zavedanje staršev, da vsi šolski predmeti prispevajo svoj delež k razvoju otroka. Glede na to, da je za celostni razvoj otroka pomemben vsak šolski predmet, favoriziranje predmetov, ki se pogosto pojavlja tako med starši kot tudi med učitelji in ravnatelji, zagotovo ni smiselno niti sprejemljivo. Ozavestiti je treba, da tako kot nam slovenščina, matematika in tuji jeziki omogočajo, da usvojimo znanja, spretnosti in veščine, pomembne za kakovostnejši razvoj in življenje, nam to v enaki meri nudijo tudi šport in ostali predmeti, ki so pomembni za razvoj in življenje otroka in posledično tudi za življenje odraslega človeka.

Hipotezo 9, ki pravi, da večina staršev športa ne uvršča med tri najpomembnejše predmete za življenje otroka, mladostnika in odraslega človeka, potrdimo.

14. Vprašanje: Zakaj je po vašem mnenju šport kot predmet v osnovni šoli pomemben/nepomemben?

S tem vprašanjem smo želeli izvedeti, zakaj se zdi šolski predmet šport staršem pomemben oziroma nepomemben. Na vprašanje je odgovorilo 367 staršev, večina jih je v svojih odgovorih navedla več razlogov, zakaj je šport kot predmet v osnovni šoli pomemben oziroma nepomemben.

Tabela 14: Utemeljitev staršev zakaj je šport kot predmet v osnovni šoli pomemben

ODGOVORI	f	f %
Zaradi zdravja.	107	29,2
Zato da so otroci aktivni in se razgibajo.	71	19,3
Ker se otroci že tako premalo gibajo.	48	13,1
Zaradi privzganja zdravega načina življenja in večje verjetnosti, da bo otrok športno aktiven tudi kot odrasel.	47	12,8

ODGOVORI	f	f %
Zaradi telesnega razvoja.	46	12,5
Zaradi razvijanja gibalnih sposobnosti.	42	11,4
Zato da otroci spoznajo različne športe, igre in oblike gibanja.	31	8,4
Zaradi sprostitve in razvedrila.	29	7,9
Zaradi psihofizičnega razvoja otrok.	25	6,8
Zaradi lažjega učenja in doseganja boljših rezultatov na drugih področjih.	19	5,2
Zaradi celostnega razvoja otrok.	14	3,8
Zaradi socialnega razvoja.	14	3,8
Zaradi premagovanja stresa.	11	3,0
Zato da spozna pomen gibanja in športa.	8	2,2
Zaradi učenja (samo)discipline, reda in odgovornosti.	8	2,2
Zaradi razvijanja vztrajnosti.	7	1,9
Ker otroci potrebujejo gibanje.	5	1,3
Zaradi spodbujanja tekmovalnosti.	5	1,3
Zaradi učenja sodelovanja in skupinskega dela.	4	1,1
Zaradi vzgoje.	2	0,5
Zaradi krepitev samozavesti.	2	0,5
Zaradi razvoja samopodobe.	2	0,5
Zato da se lahko otrok izkaže, če je za šport nadarjen.	2	0,5
Zaradi prepoznavanja športnih talentov.	1	0,3
Zaradi novih izkušenj in izzivov.	1	0,3
Ker krepi samostojnost.	1	0,3

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Tabela 15: Utemeljitev staršev, zakaj je šport kot predmet v osnovni šoli nepomemben

ODGOVORI	f	f %
Večji pomen imajo starši, ki imajo nalogo, da otroke vključijo v	1	0,3

ODGOVORI	f	f %
skupinsko rekreacijo.		
Ker ima šola bolj malo s tem, koliko se otrok giblje.	1	0,3
Ker je šport v šoli nepotreben.	2	0,5
Ker se otroci lahko rekreirajo doma.	1	0,3
Ker z ocenjevanjem zatiramo tiste učence, ki so pri športu manj uspešni, in jim s tem zapiramo možnost nadaljnjega šolanja.	1	0,3
Ker se športu in podobnim dejavnostim namenja veliko preveč časa in pozornosti in na račun tega otroci zanemarjajo pomembnejše predmete.	1	0,3

Legenda: f – število staršev, f % – odstotek staršev

Skoraj 30 % staršev je odgovorilo, da je predmet šport v šoli pomemben zaradi zdravja otrok. Navajali so, da šport pozitivno vpliva na večanje telesne odpornosti, pripomore k zdravemu razvoju mišic in kosti, preprečuje težave s hrbtenico in pomaga pri vzdrževanju primerne telesne teže. Kot drugi najpogostejši razlog, zakaj je šport v šoli pomemben, so starši navedli, da so pri športu otroci aktivni in se razgibajo. Večina staršev se torej zaveda, da sta telesna aktivnost in gibanje za otroke pomembna in pozitivno vplivata na njihovo zdravje. 13,1 % staršev je odgovorilo, da je šport v šoli pomemben, ker se otroci že tako premalo gibajo. Kot smo že omenili, gibalna/športna aktivnost v šoli ne zadosti otrokovim potrebam po gibanju, za nekatere otroke pa je gibanje v okviru predmeta šport edina telesna aktivnost, ki so je deležni. Veliko otrok popoldanski čas namesto zunaj preživi pred računalnikom, televizijo ali drugimi napravami, česar se starši očitno zavedajo, zato ne preseneča, da jih je veliko izpostavilo, da se otroci premalo gibajo. 12,8 % staršev je odgovorilo, da je šport v šoli pomemben zaradi privzganja zdravega načina življenja in večje verjetnosti, da bo otrok športno aktiven tudi kot odrasel. Podoben odstotek staršev je odgovoril, da je predmet šport pomemben zaradi telesnega razvoja otrok ter zaradi razvijanja gibalnih sposobnosti. 8,4 % jih je izpostavilo, da je pomembno, da učenci pri predmetu šport spoznajo različne športe, igre in oblike gibanja. Da je šport pomemben zaradi sprostitve in razvedrila, je navedlo 7,9 % staršev. Približno odstotku manj staršev se zdi predmet šport pomemben zaradi psihofizičnega razvoja otrok. Le 5,2 % jih je navedlo, da šport pozitivno vpliva na lažje učenje in doseganje boljših rezultatov na drugih področjih. Prav tako je zelo majhen odstotek staršev, to je 3,8 %, izpostavil pozitiven vpliv športa na celostni razvoj otroka in na njegov socialni razvoj. Vsi ostali odgovori so se pojavili v treh odstotkih ali manj. Le 2 % staršev menita, da je šport kot predmet v osnovni šoli nepomemben.

Starši so najpogosteje navajali, da predmet šport vpliva predvsem na zdrav način življenja otrok ter kasneje odraslih. Izpostavili so tudi pozitiven vpliv športa na telesni in gibalni razvoj. V manjši meri pa starši prepoznavajo vpliv predmeta šport na razvoj kognitivnih sposobnosti, čustveni in socialni razvoj. Zaključimo lahko, da se večini staršev zdi šolski predmet šport pomemben in da se zavedajo večine pozitivnih vplivov, ki jih ima ta šolski predmet na razvoj otrok.

7.0 SKLEP

Temeljni namen magistrskega dela je bil ugotoviti, kakšno je mnenje staršev primorsko-notranjske regije o šolskem predmetu šport. Ugotavljali smo, ali starši dobijo dovolj informacij o uspešnosti, napredku, dosežkih in morebitnih težavah svojega otroka pri učnem predmetu šport ter kakšno je njihovo mnenje o izvajanju tega učnega predmeta (število ur izvajanja, ocenjevanje, sodelovanje pedagogov, opravičevanje učencev od udeležbe, ponudba dodatnih športnih dejavnosti).

V raziskavi je sodelovalo 409 staršev iz primorsko-notranjske regije, katerih otroci obiskujejo prvih pet razredov osnovne šole. Na podlagi analize rezultatov smo potrdili oziroma ovrgli zastavljene hipoteze.

Ugotovili smo, da kar 63 % staršev le redko ali nikoli od učitelja ne dobi povratne informacije o sodelovanju svojega otroka pri predmetu šport. Prav tako kar 74,4 % staršev nikoli ali redko vpraša učitelja po teh informacijah. Le 28,4 % staršev je seznanjenih z dosežki, ki jih je njihov otrok dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton. Starši in učitelji se torej redko pogovarjajo o sodelovanju učencev pri predmetu šport. Na podlagi dobljenih rezultatov lahko **hipotezo 1**, ki pravi, da **večina staršev od učitelja/-ice redko izve, kako njihov otrok sodeluje pri šolskem predmetu šport, kakšen je njegov napredek ter kakšne rezultate je dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton, potrdimo.**

Raziskava je pokazala, da so starši slabo informirani o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah svojega otroka pri predmetu šport, hkrati pa smo ugotovili, da hočejo dobiti več informacij, saj je kar 67,2 % staršev izrazilo željo, da bi bili radi bolje obveščeni o sodelovanju svojega otroka pri predmetu šport. Na podlagi dobljenih rezultatov lahko **hipotezo 2**, ki pravi, da **večina staršev želi dobiti več informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah njihovega otroka pri šolskem predmetu šport, potrdimo.**

Ugotovili smo, da največji delež staršev, to je 53,6 %, meni, da bi moralo biti ocenjevanje pri predmetu šport opisno. Le 14,3 % staršev pa je mnenja, da ocena pri predmetu šport ni potrebna. Zato **hipotezo 3**, ki pravi, da **največji delež staršev meni, da se predmeta šport ne bi smelo ocenjevati, ovržemo.**

Glede na to, da 58,1 % staršev meni, da je število ur, namenjenih pouku športa, primerno, **hipotezo 4**, ki pravi, da **največji delež staršev meni, da je predmetu šport namenjenih premajhno število ur, ovržemo.**

Ugotovili smo, da je večina staršev zadovoljna s ponudbo dodatnih športnih dejavnosti, v katere se lahko otroci vključijo prostovoljno. Kar 84,1 % staršev meni, da jih šole ponujajo dovolj. Na podlagi dobljenih rezultatov lahko **hipotezo 5**, ki pravi, da **največji delež staršev meni, da šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti, potrdimo.**

Podatki so pokazali, da 37,8 % staršev meni, da bi šport moral poučevati športni pedagog. Skoraj polovica staršev pa je odgovorila, da bi predmet šport morala poučevati razredni učitelj in športni pedagog skupaj. Na podlagi dobljenih rezultatov **hipotezo 6**, ki pravi, da **največji delež staršev meni, da bi šolski predmet šport na razredni stopnji moral poučevati športni pedagog, ovržemo.**

Ugotovili smo, da več kot polovica staršev otroku nikoli ne napiše opravičila za neaktivnost pri predmetu šport. 39,1 % staršev otroku opravičilo napiše enkrat do dvakrat letno, večkrat letno pa starši otrokom redko napišejo opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport. Tudi za

neaktivnost na športnem dnevu starši otrokom redko pišejo opravičila, kar 89,4 % jih je odgovorilo, da otrokom nikoli ne napišejo opravičila za neaktivnost na športnem dnevu. **Hipotezo 7**, ki pravi, da **največ staršev napiše otroku opravičilo za neaktivnost pri šolskem predmetu šport enkrat do dvakrat letno, za nesodelovanje na športnem dnevu pa večina staršev otrokom ne piše opravičil, delno potrdimo, saj smo ugotovili, da večina staršev za neaktivnost pri šolskem predmetu šport kot tudi za nesodelovanje na športnem dnevu ne piše opravičil.**

93,1 % staršev je odgovorilo, da otrokom ne pišejo opravičil iz neopravičljivih razlogov, tudi če jih otrok za to prosi. Kot najpogostejši razlog, da otroku napišejo opravičilo, pa so starši navedli poškodbo. Drugi najpogostejši razlog je prebolela bolezen, tretji pa kronična ali akutna bolezen. Splošno slabo počutje je manj pogost razlog, zato **hipotezo 8**, ki pravi, da je **najpogostejši razlog, da starši otroku napišejo opravičilo za neaktivnost pri šolskem predmetu šport ali za nesodelovanje na športnem dnevu, slabo počutje, ovržemo.**

Večini staršev se zdi šport kot predmet v osnovni šoli pomemben. Zavedajo se tudi pozitivnih vplivov, ki jih ima ta šolski predmet na zdravje in razvoj otrok. Kljub temu pa športa ne uvrščajo med tri najpomembnejše šolske predmete za življenje otroka in kasneje odraslega človeka. Po mnenju staršev so trije najpomembnejši šolski predmeti slovenščina, matematika in tuji jezik, ostalim šolskim predmetom pa v večini pripisujejo manjši pomen, zato **hipotezo 9**, ki pravi, da **večina staršev športa ne uvršča med tri najpomembnejše predmete za življenje otroka, mladostnika in odraslega človeka, potrdimo.**

Z raziskavo smo dobili splošni vpogled v mnenje staršev o predmetu šport in njegovem izvajanju. Ugotovili smo, da se učitelji le redko pogovarjajo s starši o sodelovanju njihovih otrok pri tem predmetu. Verjamemo, da se učitelji zavedajo, da je tudi šport pomemben šolski predmet. Naj jim bo ugotovitev, da bi starši radi vedeli več o sodelovanju svojih otrok pri predmetu šport spodbuda, da se z njimi večkrat pogovorijo tudi o sodelovanju, dosežkih in morebitnih težavah njihovih otrok pri tem predmetu, jim predstavijo dosežke pri testiranju za športnovzgojni karton ter jih tudi spodbujajo k vključevanju otrok v dodatne športne aktivnosti in se z njimi pogovarjajo o pomenu gibanja za otroke. Mogoče bo to pripomoglo h krepitvi zavesti staršev, da sta tudi predmet šport in gibanje na splošno enako pomembna za življenje in celostni razvoj otroka kot dosežki pri ostalih šolskih predmetih. Temeljni namen predmeta šport je, da bi učenci gibanje in šport doživljali kot vrednoto in bi se s športnimi dejavnostmi ukvarjali v prostem času in tudi, ko odrastejo. K temu, da bi gibanje otrok doživljal kot vrednoto, pa zagotovo pripomore, da ga kot vrednoto doživljajo tudi njegovi starši in učitelji.

Šolski predmet šport je le en del gibalne/športne dejavnosti mladih, zanje je prav tako pomembno organizirano ter neorganizirano udejstvovanje pri gibalnih/športnih dejavnostih v prostem času. Prosta igra otrok, ki vključuje gibalne aktivnosti na svežem zraku, je izrednega pomena za otrokov razvoj na vseh področjih, prav tako pa je pomembno, da šola in lokalna skupnost ponudita dovolj organiziranih gibalnih/športnih aktivnosti, v katere se lahko otroci vključijo, ko niso pri pouku. Pri tem, koliko in če sploh se bo njihov otrok gibal v prostem času, imajo pomembno vlogo prav starši. Kot smo ugotovili v svoji raziskavi, se starši zavedajo pozitivnih vplivov športa, še posebej tistih, ki jih ima na zdravje otrok, prav tako se zavedajo, da se danes otroci premalo gibajo. Vendar pa so vplivi sodobnega življenjskega sloga pri starših in otrocih pogosto tako močni, da teh zavedanj ne udejanjijo v praksi in otroci kljub zavedanju staršev, kako pomembna sta gibanje in šport zanje, prepogosto v popoldanskem času in ob koncu tedna obsedijo pred računalniki, kar ima negativen vpliv predvsem na zdravje pa tudi na telesni, čustveni in socialni razvoj otrok in mladostnikov.

Gibanje, ki je bistveni element zdravega življenjskega sloga, pomembno vpliva na kakovost življenja sodobnega človeka. Življenjski slog vsakega izmed nas se oblikuje postopoma in pod vplivom okolja, temelji pa se postavijo že zelo zgodaj. Na to, da se bo otrok razvil v odgovorno odraslo osebo, ki bo znala poskrbeti za svoje zdravje, vplivajo s svojim zgledom, usmerjanjem in svetovanjem tako starši kot šola pa tudi trenerji, vrstniki in ne nazadnje mediji ali kot pravi afriški pregovor »za vzgojo otroka je potrebna cela vas«.

8.0 LITERATURA IN VIRI

- Ažman, J. (1995). Ocenjevanje učencev pri športni vadbi v šolah. *Šport*, 43(3), 5–7.
- Batistič Zorec, M. (2000). *Teorije v razvojni psihologiji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju*. (2011). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Berčič, H., Tušak, M., Karpljuk, D. (2003). *Šport, droge in zdravje odvisnikov*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo, Inštitut za šport.
- Berčič, H. (2003). V gibanju se skriva vir zdravja. *Vita*, 9(38), 3–5.
- Berčič, H. (2010). Gibalno/športne aktivnosti v družini kot preventivni dejavnik odvisnosti od alkohola pri mladih. V R. Pišot, V. Štemberger, B. Šimunič, P. Dolenc, R. Malej (ur.), *Sodobni pogledi na gibalni razvoj otroka* (str. 41–43). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper.
- Bergant, E., Jemec, M., Kermelj Dobnik, M. (1995). *Šport v družini*. Ljubljana: Olimpijski komite Slovenije, Združenje športnih zvez.
- Biddle, J. H. S., Gorely, T. (2005). Couch kids – myth or reality? *The Psychologist*, 18(15), 276–279.
- Blais, M. C., Gauchet, M., Ottavi, D. (2011). *O pogojih vzgoje*. Ljubljana: Krtina.
- Byrne, N. M., Hills, A. P. (2007). The importance of physical activity in the growth and development of children. V A. P. Hills, N. A. King, N. M. Byrne (ur.), *Children, Obesity and Exercise: Prevention, treatment and management of childhood and adolescent obesity* (str. 50–57). New York: Routledge.
- Cankar, A., Praček, T. (1991). Osnovna šola. V L. Horvat, S. Kristan, B. Dežman, M. Trškan, I. Daneu (ur.), *Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje, koncepcija in strategija športne vzgoje v Sloveniji* (str. 75–104). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Coakley, J., White, A. (2001). Making decisions: how young people become involved and stay involved in sports. V J. Coakley, P. Donnelly (ur.), *Inside sports* (str. 69–77). Routledge: London and New York.
- Cugmas, Z. (1997). Povezanost med kvaliteto otrokove navezanosti na mater in otrokovim odnosom do vrstnikov, igre in učenja. *Anthropos*, 29(4/6), 5–14.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čerin, B. (2000). *Razlike v mnenjih staršev opisno in besedno ocenjevanih otrok pri športni vzgoji na razredni stopnji o oceni pri športni vzgoji*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Pušnik, T. (2013). *Količina in intenzivnost gibanja med uro športne vzgoje v 3. razredu osnovne šole*. Diplomsko delo, Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije.

- Dežman, B. (1988). *Minuta za zdravje in aktivni odmor z žogo*. Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo.
- Dolenc, P., Pišot, S. (2010). Dejavniki gibalne/športne aktivnosti otrok in mladostnikov. V B. Šimunič, T. Volmut, R. Pišot (ur.), *Otroci potrebujemo gibanje, Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga – gibalne sposobnosti, telesne značilnosti in zdravstveni status slovenskih otrok* (str. 15–24). Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.
- Doupona Topič, M., Kajtna, T. (2011). Družina in šport. V V. Smole (ur.), *Družina v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj* (str. 91–98). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.
- Gardner, H. (2010). *Razsežnost uma: teorija o več inteligencah*. Ljubljana: Tangram.
- Gros, J., Marinčič, M., Komljanc, N., Brcar, P., Rusjan, N., Rudman, I., idr. (2001). *Šola v naravi za devetletno osnovno šolo, koncept*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport in Zavod RS za šolstvo.
- Hodnik, S. (2014). *Položaj otroka v družini nekoč in danes*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Jager, B. (2012). *Odnos osnovnošolskih učiteljev do predmeta športna vzgoja*. Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- Jurak, G., Kovač, M., Strel, J. (2002). How Slovene primary school pupils spend their summer holidays. *Kinesiologia Slovenica*, 8(2), 35–43.
- Jurak, G., Kovač, M., Strel, J., Starc, G. (2005). Analiza opravičevanja pri športni vzgoji. *Šport (priloga)*, 53(3), 13–27.
- Jurak, G., Kovač, M. (2009). Ali kurikularne spremembe dohajajo spremembe v življenjskih slogih otrok? *Sodobna pedagogika*, 60(1), 318–333.
- Kalin, J., Resman, M., Šteh, B., Mrvar, P., Govekar Okoliš, M., Mažgon, J. (2009). *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Kanduč, Z. (2003). *Onkraj zločina in kazni*. Ljubljana: Študentska založba.
- Klemenčič, S. (2001). Procesno načrtovanje pouka glede na psihofizično stanje otrok v šoli. V B. Škof, M. Kovač (ur.), *Uvajanje novosti pri šolski športni vzgoji: zbornik referatov /14. strokovni posvet Zveze društev športnih pedagogov Slovenije, Kranjska Gora, 25. do 27. oktober 2001* (str. 290–299). Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
- Knavs, B. (2013). *Zaznavanje športnovzgojnega procesa učencev drugega triletja z goriške regije*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Vojnovič, M., Otavnik, A., Pleško, A. (ur.). (2009). *Konvencija o otrokovih pravicah*. Ljubljana: UNICEF Slovenija.

- Košak, Ž. (2013). *Zaznavanje športnovzgojnega procesa učencev 2. triletja v šolah zasavske regije*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Kovač, M., Novak, D. (2001). *Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Športna vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport in Zavod RS za šolstvo.
- Kovač, M., Strel, J. (2003). Nekatera teoretična izhodišča preverjanja in ocenjevanja znanja športne vzgoje. *Šport*, 51(2), 21–27.
- Kovač, M., Jurak, G., Strel, J. (2004). Predlog modela in meril ter priporočila za oblikovanje ocene pri notranjem preverjanju in ocenjevanju znanja pri športni vzgoji. V M. Kovač (ur.), *Nekatera poglavja didaktike športne vzgoje v prvem in drugem triletju osnovne šole* (str. 152–153). Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Kovač, M., Jurak, G. (2010). *Izpeljava športne vzgoje, didaktični pojavi, športni programi in učno okolje*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Kovač, M., Markun Puhan, N., Lorenci, B., Novak, L., Planinšec, J., Hrastar, I., idr. (2011). *Program osnovna šola: Šport. Učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Kristan, S. (1992). *Ocenjevanje šolske športne vzgoje da ali ne?* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Kristan, S. (1995). Stališča staršev do ocenjevanja šolske športne vzgoje. *Šport*, 43(2), 32–33.
- Kristan, S. (2009). *Pogledi na šport 1, Šolska športna vzgoja in njeno ocenjevanje*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Krojej, V. L. (2007). *Povezanost gibalne/športne aktivnosti otrok z izbranimi dejavniki zdravega načina življenja*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Krojej, V. L., Videmšek, M. (2002). Parents and sport activity of their preschool children. *Kinesiologia Slovenica*, 8(1), 19–24.
- Krpač, F. (2002). Je aktivni odmor še aktualen? V B. Škof, M. Kovač (ur.), *Razvojne smernice športne vzgoje: zbornik referatov/15. strokovni posvet Zveze društev športnih pedagogov Slovenije, Nova Gorica, 7. do 9. november 2002* (str. 339–341). Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
- Lidz, T. (1968). *The Person: his development throughout the life cycle*. New York: Basic Books.
- Mandelc, M. (2005). *Časovna izraba učne ure športne vzgoje v prvi in drugi triadi*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Marentič-Požarnik, B. (1988). *Dejavniki in metode uspešnega učenja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko.
- Masten, I. (2003). Športna vzgoja v šoli. *Vita*, 9(38), 5–6.

- Matejek, Č., Planinšec, J. (2010a). Gibalne sposobnost otrok. V B. Šimunič, T. Volmut, R. Pišot (ur.), *Otroci potrebujemo gibanje, Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga – gibalne sposobnosti, telesne značilnosti in zdravstveni status slovenskih otrok* (str. 45–53). Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.
- Matejek, Č., Planinšec, J. (2010b). Gibalne sposobnost otrok iz različnih bivalnih okolij. V B. Šimunič, T. Volmut, R. Pišot (ur.), *Otroci potrebujemo gibanje, Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga – gibalne sposobnosti, telesne značilnosti in zdravstveni status slovenskih otrok* (str. 69–77). Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.
- Moore, L. L., Lombardi, D. A., White, M. J., Campbell, J. L., Oliveria, S. A., Ellison, R. C. (1991). Influence of parent's physical activity levels on activity levels of young children. *Journal of Pediatrics*, 118(2), 215–219.
- Odar, M. (2007). *Opravičevanje pri športni vzgoji v prvem in drugem triletju*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Odredba o smeri izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni osnovni šoli* (1999). Uradni list Republike Slovenije, št. 57/1999. Pridobljeno 9. 7. 2015 s spletne strani <https://www.uradni-list.si/1/content?id=18906>
- Pandel Mikuš, R. (2003). *Globalizacija prehranskih praks in vloga zdravstvene nege*. Ljubljana: Visoka šola za zdravstvo.
- Perić, M. (2010). *Družina v sodobnem svetu*. Ljubljana: Zavod IRC.
- Peternelj, B. (2007). *Vpliv osemletnega vzgojno-izobraževalnega programa z dodatno športno ponudbo na izbrane motorične in psiho-socialne dimenzije ter učni uspeh učencev in učenk*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Petrović, K., Strel, J., Ambrožič, F. (1982). *Motorično najuspešnejši in motorično ogroženi učenci in učenke osnovnih šol SR Slovenije: z vidika stratifikacijskih in socializacijskih dejavnikov ter pogojev šolanja in šolskega okolja*. Ljubljana: Inštitut za kineziologijo.
- Petrović, K. (1991). Športna vzgoja v družini – med znanstvenimi spoznanji in prakso. V L. Horvat, S. Kristan, B. Dežman, M. Trškan, I. Daneu (ur.), *Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje, koncepcija in strategija športne vzgoje v Sloveniji* (str. 47–54). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Petrović, K. (1995). The Humanisation of the Work with the Young in Sport. V M. Pavlovič (ur.), *Proceedings of the II. International Symposium Sport of the Young* (str. 1–8). Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Petrović, K., Ambrožič, F., Sila, B., Doupona, M. (1996). *Športnorekreativna dejavnost v Sloveniji 1996*. Ljubljana: Inštitut za kineziologijo Fakultete za šport.
- Petrović, K., Ambrožič, F., Sila, B., Doupona, M. (1998). *Športnorekreativna dejavnost v Sloveniji 1997*. Ljubljana: Inštitut za kineziologijo Fakultete za šport
- Piotrowski, S. (2000). Physical education, health and life-long participation in physical activity. V S. Campel, S. Piotrowski (ur.), *Issues in physical education* (str. 170–187). London: Routledge Falmer.

- Pišot, R. (2000). Dejavniki celostnega razvoja otroka kot izhodišče specialnih didaktik na razredni stopnji osnovne šole. V M. Kramar, M. Duh (ur.), *Didaktični in metodični vidiki nadaljnega razvoja izobraževanja: zbornik prispevkov z mednarodnega znanstvenega posveta* (str. 215–221). Maribor: Pedagoška fakulteta, Oddelek za pedagogiko, psihologijo in didaktiko.
- Pišot, R., Završnik, J. (2001). Gibalno/športna aktivnost v otroštvu - osnova za oblikovanje zdravega življenjskega sloga. V H. Berčič (ur.), *Zbornik Slovenskega kongresa športne rekreacije: prispevki in povzetki poročil, strokovnih predavanj in predstavitev 2. Slovenskega kongresa športne rekreacije, z mednarodno udeležbo* (str. 21–24). Ljubljana: Športna unija Slovenije.
- Pišot, R., Turk Riga, N., Terbižan, B. (2002). Primerjava gibalnih sposobnosti in vključevanja v gibalne/športne aktivnosti mestnih in vaških učencev. V R. Pišot, V. Štemberger, F. Krpač in T. Filipčič (ur.), *Otrok v gibanju* (str. 342–346). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Pišot, R., Fras, Z., Zaletel Kragelj, L. (2005). Gibalna/športna aktivnost za zdravje pri prebivalcih Slovenije: predstavitev nekaterih izbranih ključnih rezultatov ciljnega raziskovalnega projekta. V Z. Fras (ur.), *Slovenski forum za preventivo bolezni srca in žilja 2005* (str. 11–20). Ljubljana: Združenje kardiologov Slovenije.
- Pišot, R., Završnik, J., Kropelj, V. L. (2005). Opredelitev problema. V J. Završnik, R. Pišot (ur.), *Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov* (str. 13–29). Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave.
- Pišot, R., Zorc, J. (2005). Raziskave celostnega razvoja otroka kot osnova didaktike gibalne/športne vzgoje. *Annales, Series Historia et Sociologia*, 15(1), 195–204.
- Pišot, S., Spinthourakis, J. A. (2010). Ko ulica ni več igrišče – spremenjena družbena vloga otroka in otrokova gibalna/športna aktivnost. V R. Pišot, V. Štemberger, B. Šimunič, P. Dolenc, R. Malej (ur.), *Sodobni pogledi na gibalni razvoj otroka* (str. 306–309). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper.
- Ponikvar, T. (2012). *Kako športno vzgojo doživljajo učenci drugega triletja z območja Notranjske*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Planinšec, J. (1995). Razmerja med nekaterimi motoričnimi in kognitivnimi sposobnostmi petletnih otrok. *Šport*, 43(4), 49–53.
- Planinšec, J. (1997). Razlike v motorični učinkovitosti predšolskih otrok z vidika kraja bivanja. V J. Bezenšek (ur.), *V čas konic vtikane sanje* (str. 59–63). Slovenske Konjice: Javni vzgojno-varstveni zavod Vrtec Slovenske Konjice.
- Planinšec, J., Fošnarič, S., Pišot, R. (2004). Physical self-concept and physical exercise in children. *Studia Psychologica*, 46(2), 89–95.
- Pravilnik o zbiranju in varstvu osebnih podatkov na področju osnovnošolskega izobraževanja* (2004). Uradni list Republike Slovenije, št. 80/2004. Pridobljeno 9. 7. 2015 s spletne strani <https://www.uradni-list.si/1/content?id=50375#!/Pravilnik-o-zbiranju-in-varstvu-osebni-podatkov-na-podrocju-osnovnosolskega-izobrazevanja>

- Rak, S. (2011). *Povezanost med odnosom staršev do športa in odnosom njihovih otrok do športne vzgoje v osnovni šoli*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Razdevšek Pučko, C. (1991). Ocenjevanje na nižji stopnji osnovne šole. *Pedagoška obzorja*, 6(17), 12–17.
- Razdevšek-Pučko, C. (1999). Opisno ocenjevanje – zakaj in kako. *Razredni pouk*, 1(3), 22–26.
- Satir, V. (1995). *Družina za naš čas*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Semič, M. (2014). *Mnenje razrednih učiteljev o predmetu šport*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Sluga, S. (1981). *Telesna vzgoja za nižje razrede osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Starc, G., Sila, B. (2006). Ura športa na dan prežene vse težave stran: tedenska športna dejavnost odraslih v Sloveniji. *Šport (priloga)*, 55(3), 27–36.
- Starc, G. (2014). *SLOFIT športnovzgojni karton*. Pridobljeno 13. 1. 2015 s spletne strani <http://www.scribd.com/doc/226738298/SLOFIT-%C5%A1portnovzgojni-karton>
- Strel, J., Jurak, G., Kovač, M. (2003). Kako ocenjujejo učenci in učenke pomembnost športne vzgoje za življenje v primerjavi z drugimi šolskimi predmeti. *Šport (priloga)*, 51(2), 35–39.
- Sterl, J., Završnik, J., Pišot, R., Zorc, J., Kropelj, V. L. (2005). Ocena gibalne/športne aktivnosti ter zdravja otrok in mladostnikov. V J. Završnik, R. Pišot (ur.), *Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov* (str. 31–89). Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave.
- Strel, J., Kovač, M., Jurak, G. (2007) Physical and motor development, sport activities and lifestyles of Slovenian children and youth – changes in the last few decades. V W. D. Brettschneider, R. Naul (ur.), *Obesity in Europe: young people's physical activity and sedentary lifestyles* (str. 243–264). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Šimunič, B., Pišot, P., Planinšec, J. (2010). Uvodnik. V B. Šimunič, T. Volmut, R. Pišot (ur.), *Otroci potrebujemo gibanje, Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga – gibalne sposobnosti, telesne značilnosti in zdravstveni status slovenskih otrok* (str. 7–14). Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.
- Škof, B., Zabukovec, V., Cecič Erpič, S., Boben, D. (2005). *Pedagoško-psihološki vidiki športne vzgoje*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
- Škof, B., Bačanac, L. (2007). Značilnosti in pomen športa otrok in mladine. V B. Škof (ur.), *Šport po meri otrok in mladostnikov, Pedagoško-psihološki in biološki vidiki kondicijske vadbe mladih* (str. 38–61). Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.

- Škof, B. (2007). Mladim več športa. V B. Škof (ur.), *Šport po meri otrok in mladostnikov, Pedagoško-psihološki in biološki vidiki kondicijske vadbe mladih* (str. 27–37). Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
- Štemberger, V. (1996). Opisno ocenjevanje pri športni vzgoji v osnovni šoli. *Šport*, 44(4), 8–10.
- Štemberger, V. (2003a). Vključenost učencev prve triade v dejavnosti dodatnega in razširjenega programa športne vzgoje. V B. Škof, M. Kovač (ur.), *Zbornik referatov/16. strokovni posvet Zveze društev športnih pedagogov Slovenije, Nova Gorica, 20. do 22. november 2003* (str. 72–77). Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
- Štemberger, V. (2003b). Sodelovanje dveh pedagogov pri športni vzgoji. V B. Škof, M. Kovač (ur.), *Zbornik referatov/16. strokovni posvet Zveze društev športnih pedagogov Slovenije, Nova Gorica, 20. do 22. november 2003* (str. 68–71). Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
- Štemberger, V. (2005a). Vloga ravnatelja pri zagotavljanju kakovosti športne vzgoje v prvi in drugi triadi osnovne šole. *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 3(2), 35–48.
- Štemberger, V. (2005b). Kakovost športnovzgojnega procesa v nižjih razredih osnovne šole. *Razredni pouk*, 7(3), 35–40.
- Štemberger, V., Pajek, K. (2010). Mnenja učencev o testiranju za športnovzgojni karton. V R. Pišot, V. Štemberger, B. Šimunič, P. Dolenc, R. Malej (ur.), *Sodobni pogledi na gibalni razvoj otroka* (str. 384–386). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper.
- Štemberger, V., Šimunič, B. (2010). Športna aktivnost otrok v povezavi s stopnjo izobrazbe staršev in z velikostjo družine. V B. Šimunič, T. Volmut, R. Pišot (ur.), *Otroci potrebujemo gibanje, Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga – gibalne sposobnosti, telesne značilnosti in zdravstveni status slovenskih otrok* (str. 117–127). Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.
- Štemberger, V. (2014). Opravičevanje šest do deset let starih otrok pri predmetu šport. *Didactica Slovenica*, 29(2), 74–88.
- Švab, A. (2001). *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Švab, A. (2002). Mesto družine – nove in stare ideologije (predgovor). *Časopis za kritiko znanosti*, 30(207–208), 75–77.
- Tancig, S. (1987). *Izbrana poglavja iz psihologije telesne vzgoje in športa*. Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo.
- Tome, J. (1973). Ocenjevanje telesne vzgoje – da ali ne. *Vzgoja in izobraževanje*, (1), 137–138.
- Tomori, M. (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: Ewo.
- Tušak, M., Tušak, M., Tušak, M. (2003). *Vloga družine in staršev v športu*. Zalog: Klub MT Zalog.

- Ule, M., Kuhar, M. (2003). *Mladi, družina, starševstvo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Valenčič Zuljan, M., Marjanovič Umek, L., Vogrinc, J., Kalin, J., Gaber, S., Medveš, Z. idr. (2011). *Evalvacijska študija predmetnika osnovne šole*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.
- Videmšek, M., Tomazini, P., Grojzdek, M., Štihec, J., Karpljuk, D. (2007). *Gibalne igre z improviziranimi pripomočki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Volmut, T., Dolenc P., Šetina, T., Pišot, R., Šimunič, B. (2010). Objektivno izmerjena gibalna/športna aktivnost deklic in dečkov pred in po poletnih počitnicah. V B. Šimunič, T. Volmut, R. Pišot (ur.), *Otroci potrebujemo gibanje, Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga – gibalne sposobnosti, telesne značilnosti in zdravstveni status slovenskih otrok* (str. 63–67). Koper: Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales.
- White, S. (2007). Parent-Created Motivational Climate. S. Jowett, D. Lavallee (ur.), *Social Psychology in Sport* (str. 131–143). Champaign: Human Kinetics.
- WHO (2010). *Global recommendations on physical activity for health*. Pridobljeno 3. 1. 2015 s spletne strani http://whqlibdoc.who.int/publications/2010/9789241599979_eng.pdf?ua=1
- Zaichkowsky, L. D., Zaichkowsky, L. B., Martinek, T. J. (1980). *Growth and Development: The Child and Physical Activity*. St. Louis, Toronto, London: The C. V. Company.
- Zajec, J., Videmšek, M., Štihec, J., Šimunič, B. (2010). Starši kot zgled otrokom za pogostost ukvarjanja z gibalnimi/športnimi dejavnostmi. V R. Pišot, V. Štemberger, B. Šimunič, P. Dolenc, R. Malej (ur.), *Sodobni pogledi na gibalni razvoj otroka* (str. 417–419). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper.
- Zalokar Divjak, Z. (2000). Vzgoja šolske mladine s pomočjo športa. V J. Turk, B. Sila, S. Pinter in A. Ihan (ur.), *Lepota gibanja* (str. 212–214). Ljubljana: Društvo za zdravje srca in ožilja.
- Zavod za šport RS Planica (2010). *Predstavitev projekta: Zdrav življenjski slog*. Pridobljeno 5. 3. 2015 s spletne strani <http://www.zsrs-planica.si/2010/05/27/predstavitev-projekta-zdrav-zivljenjski-slog/>
- Zloković, J., Dečman Dobrnjič, O. (2007). *Zaprte oči ne vidijo zla: trpinčenje, zanemarjanje in spolna zloraba – odgovornost družine, družbe in šole*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Zurc, J. (2006). Vloga gibalne aktivnosti v procesu sekundarne socializacije. *Družboslovne razprave*, 22(52), 103–118.
- Zurc, J. (2008). *Biti najboljši: pomen gibalne aktivnosti za otrokov razvoj in šolsko uspešnost*. Radovljica: Didakta.
- Zurc, J. (2012). Povezave med gibalno dejavnostjo in razvitostjo socialnih spretnosti pri otroku. *Zdravniški vestnik*, 81(12), 847–860.

- Žganec, L. (2011). *Športnovzgojni karton – da ali ne?* Diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- Žolnir, N. (2011). Stroke proti vrnitvi besednih ocen. *Delo*, Pridobljeno 20. 6. 2015 s spletne strani <http://www.delo.si/novice/slovenija/stroke-proti-vrnitvi-besednih-ocen.html>
- Žolnir, N. (2013). Starši helikopterji vzgajajo otroke bumerange. *Delo*, Pridobljeno 20. 2. 2015 s spletne strani <http://www.delo.si/druzba/panorama/starsi-helikopterji-vzgajajo-otroke-bumerange.html>

9.0 PRILOGA

Vprašalnik: Mnenje staršev o predmetu šport

Spoštovani starši!

Sem Vanja Tomšič, študentka magistrskega študijskega programa Poučevanje na razredni stopnji na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Za potrebe magistrskega dela z naslovom Mnenje staršev o predmetu šport pod mentorstvom doc. dr. Vesne Štemberger opravljam raziskavo, s katero želim ugotoviti, kakšno je mnenje staršev osnovnošolskih otrok o predmetu šport.

Prosim vas, da rešite spodnji vprašalnik in mi tako pomagata pridobiti potrebne podatke.

Podatke zbiram izključno v raziskovalne namene za potrebe magistrskega dela, pri čemer ne bo razvidna vaša identiteta niti identiteta vašega otroka.

Prosim, da pozorno preberete vprašanja in obkrožite črko pred izbranim odgovorom oziroma odgovor dopišete. Vprašalnik vrnite učiteljici svojega otroka.

Zahvaljujem se vam za vaš čas in pomoč.

VPRAŠALNIK

1. Kako pogosto vam učitelj/-ica na govorilnih urah sama od sebe pove, kako vaš otrok sodeluje pri predmetu šport in kakšen je njegov napredek?

a) Pogosto. b) Redko. c) Nikoli.

2. Kako pogosto na govorilnih urah vprašate učitelja/-ico, kako vaš otrok sodeluje pri predmetu šport in kakšen je njegov napredek?

a) Pogosto. b) Redko. c) Nikoli.

3. Ali vam učitelj/-ica predstavi rezultate, ki jih je vaš otrok dosegel pri testiranju za športnovzgojni karton? (Če je vaš otrok v 1. razredu, to vprašanje izpustite.)

a) Da. b) Ne.

4. Ali bi si želeli dobiti več informacij o uspešnosti, napredku in morebitnih težavah svojega otroka pri predmetu šport?

a) Da. b) Ne.

5. Po vašem mnenju bi morale biti ocenjevanje pri predmetu šport:

- a) opisno. b) številčno. c) brez ocene.

6. Športu so namenjene 3 šolske ure tedensko. Po vašem mnenju je število ur namenjenih predmetu šport:

- a) primerno. b) preveliko. c) premajhno.

7. Ali menite, da šola ponuja dovolj dodatnih športnih dejavnosti, v katere se lahko otroci vključijo prostovoljno? (Te dejavnosti so npr. šolska športna tekmovanja, šola v naravi, športni tabori, minuta za zdravje, rekreativni odmor, oddelki z dodatno športno ponudbo idr.)

- a) Dovolj. b) Premalo. c) Preveč.

8. Kdo bi po vašem mnenju moral poučevati šport na razredni stopnji?

- a) Razredni učitelj. b) Športni pedagog. c) Razredni učitelj in športni pedagog skupaj.

9. Kako pogosto otroku napišete opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport?

- a) Nikoli.
b) 1- do 2-krat letno.
c) 3- do 5-krat letno.
č) 6- do 10-krat letno.
d) Več kot 10-krat letno.

10. Kako pogosto otroku napišete opravičilo za neaktivnost na športnem dnevu?

- a) Nikoli. b) Enkrat letno. c) Večkrat letno.

11. Kateri so najpogostejši razlogi, da otroku napišete opravičilo za neaktivnost pri predmetu šport ali za nesodelovanje na športnem dnevu? (Izberete lahko več odgovorov. Če otroku ne pišete opravičil, to vprašanje izpustite.)

- a) Slabo počutje, glavobol.
b) Poškodba.
c) Bolezen (kronična, akutna).

- č) Prebolela bolezen.
- d) Otrokova nerazpoloženost, nemotiviranost za vadbo, strah pred vadbo.
- e) Drugo: _____

12. Če ima vaš otrok neopravičljiv razlog za neaktivnost pri predmetu šport (npr. da se mu ne ljubi; ga je strah itd.) in vas prosi, da mu napišete opravičilo, ali mu ga napišete?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Včasih.
- č) Tega me nikoli ne prosi.
- d) Če bi me prosil, bi mu ga napisal/-a.

13. S števili od 1 do 9 razvrstite šolske predmete po pomembnosti za življenje otroka in kasneje odraslega. (Števila zapišite na črte pred predmeti, z 1 označite predmet, ki se vam zdi najpomembnejši, z 9 pa tistega, ki se vam zdi najmanj pomemben. Več predmetov lahko označite z enakim številom, če se vam zdijo enako pomembni.)

- ___ matematika
- ___ slovenščina
- ___ naravoslovje (spoznavanje okolja, naravoslovje in tehnika)
- ___ družboslovje (spoznavanje okolja, družba)
- ___ glasbena umetnost
- ___ šport
- ___ likovna umetnost
- ___ tuji jezik
- ___ gospodinjstvo

14. Zakaj je po vašem mnenju šport kot predmet v osnovni šoli pomemben/nepomemben?
